

Štev. 5.

Na Dunaju, 10. marca 1898.

Iretnik XI.

Nove jezikovne naredbe.

IZ dežja pod kap! In še kak kap! Ta vsklik je še najpohlevniši gledé na nove jezikovne naredbe, ki so podpisane z dnem 24. feb. t. l., objavljene pa 5. marca t. l., v isti dan, ko je bila sprejeta ostavka ti-stega skupnega Gautschevega ministerstva, katero je zasnovalo te naredbe. Te dobé veljavo dne 15. marca, in v isti dan pa pridejo ob veljavo naredbe Bاده-nijeve. Po toliki politiški, nacijski, gmotni in v obče mnogostranski kulturni škodi slovanskih narodov in države dosegla je nemška obstrukcija, kar je hotela gledé na jezikovne naredbe doseči principijalno in materijalno.

Principijalno in dejanski priznavajo Gautscheve naredbe zatvorjeno nemško ozemlje na Češkem, in pa to, da se Nemcem ne bode treba učiti češkega jezika. Naredbe dovedejo do tega, da bodo Nemci v okrajih, kjer imajo večino, kar možno izpodmikali tla češkim odlomkom in takó čistili te okraje, da bodo naposled zares čisto nemški. Prosledovali bodo češke delavce in pojedince, kakor da bi v severnih krajih Češke ne veljala svoboda preseljevanja za nenemške državljane. Podstava mešanim občinam, večim in manjšim okrajem bode zloglasni *občevalni jezik*, ki je v formalnem pogledu pravi grobokop slovanskemu naseljenju. Nemški podjetniki in gospodarji bodo češke delavce strahovali takó, da pomešane občine se potem predstavijo kot čisto nemške, in posledica tega bode, da vlada ne bode potrebovala nastavljeni uradnikov, večših obeh dež. jezikov, ker ne bode zahtevala tega »praktična potreba«. V čisto čeških okrajih in takih, kjer bode med češkimi večinami naseljenih potrebno število Nemcev, bodo pa uradniki dolžni znati oba dež. jezika, ker ostaje vojaštvo, žandermerija in pošta z nemško upravo, in je torej nenemškim uradnikom treba znati nemški jezik takó ali takó.

Za Moravsko pa naredbe narekujejo povsod značaj mešanih okrajev, to pa zato, ker tu so Nemci le malo naseljeni v skupnosti, pač pa povsod raztreseni kot uradniki, obrtniki in trgovci. Radi teh nemških naseljencev naj ima vsa dežela značaj pomešanih narodnosti.

Čehi so se borili za ohranjenje jednotne kraljevine; Gautscheve naredbe to jednoto faktično predirajo in rušijo; Čehi so se borili za češki notranji jezik,

tega niso dosegli niti za Češko, najmanj pa za Moravsko, kjer bodo dobivale stranke le na zunaj odloke v svojem jeziku, na znotraj pa bodo uradi rabili svoj jezik, t. j. najbolj ali izključno nemški.

Tudi nove naredbe so popolnoma prezrle Sileško. in takó Čehi niti v vseh deželah sv. Vavla niso dosegli jezikovnih naredeb, kaj li še enakih ali jednotnih jezikovnih naredeb.

Najtolazniše pri teh naredbah je dejstvo, da jih je Gautschevo ministerstvo samo razglasilo provizornimi, dokler ne uredi poseben zakon jezikovno vprašanje. A ne Čehi, ne Nemci ne pričakujejo, da bi se kmalu vstvaril tak zakon. Od Čehov takega zakona Slovani niti ne morejo pričakovati, ker so se njih zastopniki, narodovi in plemski, v tem pogledu postavili na stališče dež. avtonomistov in s tem na stališče poljskega plemstva v Galiciji.

Čehi se bodo borili sedaj pa proti Gautschevim naredbam; a da bi se oprijeli stališča, katero odgovarja skupnim potrebam negospodovalnih narodov, torej pred vsem Slovanov, tega se po dosedanji taktiki ne moremo nadejati. To pa je najtužnejše za Čehoslovane same in za Maloruse in južne Slovane.

Češka taktika je zakrivila, da je vlada pripoznala Nemcem nemško ozemlje na Češkem, ne da bi ista vlada izvajala posledice takega stališča za druge dežele. Češki zastopniki so ostali gluhi in trmasti nasproti resnici, da Nemci hočejo »čiste« okraje le na Češkem, da so nacijski avtonomisti gledé na severno Češko, da pa ostanejo gluhi, kedar bi bilo treba nacijsko razmejiti okraje tudi drugih dežel. Koliko so se Čehi bali zatvorjenega nemškega ozemlja, in sedaj se Nemcem isto podeljuje, ne da bi dali odškodnine zato po drugih krajih! Temu je kriv zgolj in goli separatizem čeških politikov. Kam bi bili Slovani prišli samo poslednjih dveh let, da bi se bili Čehoslovani postavili na stališče, s katerega bi dosegli oni in drugi Slovani isto in povoljnišo mero jezikovne in celó narodne jednakopravnosti! Sedaj pa se bojé celo boja proti novim jezikovnim naredbam, ker je državni voz zavožen, in je dosedanja večina nezanemljiva. Pred in ob nastopu Badenijevim je bilo položnje ugodno, da bi Slovani ob pogajanju z Ogersko dobili za gmotne žrtve nacijsko odškodnino. Tedaj bi bili mogli Čehi postaviti se na stališče dejanske vzajemnosti avstr. Slovanov, in vlada bi bila prisiljena podeliti ne kakih naredeb, katere so

pokopale Badenija, temveč zakon, ki bi bil ugodil nacionalni in jezikovni enakopravnosti. Takrat so bili viši činitelji tudi voljniji, ko tudi na zunaj ni bilo še sporazumljenja z Rusijo. Sedaj pa se mora takó ali takó obnoviti pogodba z Ogersko, in ni ugodnega in dovolj časa, da bi se zaresno pripravili za obči zakon o izvršbi narodne in jezikovne enakopravnosti. Sedaj je nastopilo novo ministerstvo Thunovo, in ono bode gledalo najprej da dobi večino za obnovenje pogodbe z Ogersko, in med nemškimi strankami je premetenih vodnikov dovolj, ki vedó, kakó bodo izrabljali položanje, ne da bi Slovani približali se svojemu cilju. Vprašanje nastane, ali po završeni pogodbi zopet ne pozabijo reševanja nacionalnega vprašanja. Glas redkih Kasander à la Vašaty pa ostaje celó med britko skušenimi Čehi glas vpijočega v puščavi.

Avstrijski Slovani pa ne morejo ostati ravnodušni nasproti zmotam mladočeske politike, katera je danes identična s politiko češkega in poljskega plemstva.

Glasi Mladočehov obsoja Gautscheve jezikovne naredbe jako pravilno, ko se protivi pred vsem pripoznanju nemškega ozemlja na Češkem; ostaje pa dolžno odgovor, kakó si je treba pomagati iz te zagate. Avtonomistiško stališče v tem pogledu ne reši ne Čehov, ne Malorusov, ne Jugoslovanov. Treba si je pomagati drugače, in to v interesu lojalnega Slovanstva, kakor v interesu skupne monarhije in dinastije. Menili bi bili, da bode bar. Gautsch modrejši v državnem in dinastičnem interesu, ker je poznan kot državnik, ki hoče ščititi avstrijske interese. Iz njegovih naredeb je razvidno, da se je celó trudil, kako bi ščitil te interese, ker brani pravo Čehov tudi v nemških okrajih; ali posledic svojih določeb vendar ni uvaževal dovolj ter je prezrl njih dalekosežnost. Gautsch je hotel nekako braniti jedrnatost češke kraljevine ter je menil, da za to hranjenje zadošča uže simbol, t. j. če ostane odprta samo možnost, da bi dobil vsak Čeh tudi po nemških okrajih svoje pravo na svojem jeziku. V tej možnosti pa je največa zmeta, ker nemška Irredenta stvari vse, da bi izbacnula polagoma vse Čeha iz svojih okrajev in takó napravila iluzorno tisto pravo, ki bi se v teh okrajih delilo tudi Čehom. Če teh naposled ne bode v nemških okrajih, ne bode potreba tega prava deliti, in praktična potreba za dvojezično uradovanje bode ničevno.

Bar. Gautsch bi jo bil, pri gotovo dobri volji, ki jo goji za dinastijo in skupne državne interese, moral zasukniti drugače. Bil bi moral stališče čeških Nemcev porabiti za vse mešane dežele, in takó bi bilo prišlo tudi nemško ozemlje na Češkem v zvezo z drugimi nemškimi deželami; pred vsem pa bi bili slovanski okraji tudi na severu sestavili *etnografsko skupnost*, ki bi paralizovala prusofilski vpliv zatvorjenega ozemlja na Češkem. Severna, južna in vsaka druga Irredenta se dá v Avstriji, naposled tudi v Avstro-Ogerski zatreti ali vsaj paralizovati jedino s *preloženjem težišč vsake narodnosti na znotraj ali na njeno skupnost*, in tako preloženje more izvršiti nacionalna avtonomija, ki more sestajati poleg dosedanje dež. avtonomije.

Ako so Čehi na krivem potu, treba je pa Malorusom in južnim Slovanom, biti opreznimi, da opozorijo Čehoslovane v skupnosti na njih današnje napaake, radi katerih bi trpeli Čehi sami in ti Slovani, vspretno pa tudi državni in dinastični interesi.

Jezikovno vprašanje pride poprej ali poslej v drž. zboru na dnevni red; ko bi ga ne sprožili Nemci, ker so z naredbami principijalno in faktično dosegli bistveno vse, kar so zahtevali na Češkem, morajo je sprožiti Slovani, pa takó, da se ne vstvarijo zakoni samo za jezikovno, temveč tudi za nacional. enakopravnost.

Nove jezikovne naredbe so le začasne; Nemci se bodo opirali na načela, ki so izražena v teh naredbah. Dobro! Načela, ki v teh naredbah ugajajo Nemcem, dovedejo do cilja tudi negospodovalne Slovane. A ti morajo postati vsaj toliko modri, kakor se kažejo Nemci za se; prednost bodo imeli še vedno v tem, da po istih načelih, dosledno izvedenih, se bodo ščitili najboljše tuji skupni državni in dinastični interesi, in stvar je takó jasna, da se je morejo lotiti tudi pravi avstrijski državniki. Slovanom se torej ni treba bati načel, za katera so se doslej borili Nemci za Češko; dà, le ista načela rešijo nacionalno in jezikovno vprašanje v vsej državi, naposled v skupni monarhiji!

Nove jezikovne naredbe za Češko in Moravsko

so od 24. feb. 1898, in so bile objavljene 5. marca.

Za Češko:

§ 1. Rešitve in odločitve, katere dobé stranko na ustne ali pismene vloge, morajo se jim izvršiti v onem jeziku, v katerem so jih izročile ustno, ali v katerem je bila napisana vloga. — § 2. Izjave strank se morajo sprejeti v zapisnik v onem jeziku, v katerem so bile stvorjene. — § 3. Javne in druge listine, ki so napisane v enem ali drugem deželnem jeziku in izročene kot priloge, pomočki ali za kako drugo uradno uporabo, ne potrebujejo nikakih prevodov. — § 4. Odloki oblastij, ki se ne izdajo na vlogo strank ali na osebe, ki so zapričele stvar, so v jeziku, kateri govori oseba, na katero se pošljejo ... — § 5. Določbe od § 1.—4. veljajo tudi za občine in avtonomne organe v češkem kraljevstvu v stvareh, v katerih jih je treba smatrati strankami. § 6. Izjave pri se morajo zapisati v onem dež. jeziku, v katerem so bile izpovedane. — § 7. Uradni in poslovni jezik oblastij, katerim veljajo ta določila, je oni deželni jezik, kateremu se, kot občevalnemu jeziku, priznava prisotno prebivalstvo uradnega okraja po izjavah vsakokratnega ljudskega štetja. V jezikovno mešanih okrajih morata se oba dež. jezika uradno jednako uporabljati. Kot mešani okraji veljajo: a) uradni okraji, ki obsegajo jedno ali več občin; ako najmanj četrtinka prebivalstva pripada drugemu jeziku; b) uradni okraji, ki obsegajo cel sodnijski okraj, ako je vsaj petinka občin drugojezična ali mešana; c) uradni okraji, ki obsegajo več sodnijskih okrajev, ako je tudi jeden sam sodn. okr. drugojezičen ali mešan; d) uradni okraji oblastij glavnega mesta Prage. — § 8. Uradi se ... poslužujejo svojega uradnega jezika, v mešanih okrajih odloča o jeziku vloga stranke. Pri uradovanju, ki ne izvira od vlog strank, rabijo uradi svoj uradni jezik, ako ne zahteva kakovost predmeta, da se uporablja drugi jezik; v mešanih okrajih pa naj se uporablja jezik, ki odgovarja kakovosti predmeta ... Pri občevanju uradov izven dežele in z osrednjimi uradi veljajo dosedanje določbe. — § 9. Vsi uradni razglasi, ki so namenjeni v obče znauje v deželi, se izdajajo v obeh jezikih. Samo za posamične okraje ali občine namenjeni razglasi se izdajajo v jeziku, ki je v dotičnih okrajih ali občinah v uporabi. — § 10. Ako je v isti stvari več strank, poslužujočih se raznih jezikov, se izdajajo odločbe v obeh dež. jezikih, ako se te ne dogovoré, da se

naj to stori le v jednom . . . — § 11. V kazenskih stvarih se imajo zatožba in toženca zadevajoči nasveti, razsodbe in uradovanja izgotoviti v jeziku, kateri uporablja on. Le v kolikor to zahtevajo oziri na izredne razmere, zlasti na sastavo porotnikov, se sme zanemariti ta določba. Ako je v obravnavi več zatožencev, ki se ne poslužujejo istega jezika, se vrši glavna obravnava v dež. jeziku, kateri smatra sodišče zato primernim. V vseh slučajih se morajo sprejeti izjave obdolžencev in prič v dež. jeziku, rabljenem od njih, in razsodbe in sklepi se morajo vsakemu obdolžencu v tem jeziku naznaniti in na njegovo zahtevo izgotoviti. — § 12. V civilnih pravnih se ima napisati zapisnik o ustni obravnavi v uradnem jeziku sodišča, v mešanih okrajih v jeziku prve vloge. — § 13. Zabeležanje v javne knjige se izvršuje v jeziku ustne ali pismene prošnje, oz. odločbe. — Ako se ta ne vjemá z uradnim jezikom oblasti, se vknjiženju pridene prevod v uradnem jeziku. — § 14. Pri blagajnah in uradovanju z denarjem veljajo za blagajniško zapisovanje dosedanje določbe; isto velja za notranje uradovanje pri pošti in brzojavu in eraričnih industrijalnih zavodih. — § 15. Občevanje oblastij z avtonomnimi organi se vrši v jeziku, katerega se ti poslužujejo kot poslovnega jezika. — § 16. Veljava službenega jezika vojaških oblastij in žandarmerije se s to določbo nikakor ne dotika. — § 17. O jezikovni sposobnosti uradnikov se imajo oblasti ravnati pri imenovanjih po istiniti potrebi. Vsak uradnik bo moral znati jezike, kolikor zahteva to služba pri uradu, kjer služi. — § 18. Te določbe stopijo 15. marcem 1898 v veljavo, istega dne se razveljavijo minist. določbe z dne 5. aprila 1897.

Za Moravsko:

§§ 1.—6. isto kakor za Češko.

§ 7. Od oblastij se ima uporabljati jezik ustne ali pismene vloge pri vsem uradovanju (razun posvetovanj). Ostalo zopet isto.

Deželni zbori.

Kranjski. 24. feb. Dr. Papež izjavlja imenom kluba katol. narodne stranke, da je vladni zastopnik (dež. preds.) v zadnji seji, ko je rekel, da posl. Kalan ni vreden, da bi mu odgovarjal, in dolžil kat. nar. stranko kot provzročiteljico izgredov, žalil vso stranko. ter želi, da se prečita stenogr. zapisnik. Bar. Hein se zagovarja in izviha, grof Barba pravi Kalanu lažnjivec, ta zahteva, da predsedništvo brani njegovo čast. Dr. Papež izjavi imenom kat. nar. stranke, da klub vzame pojasnila dež. predsedn. na znanje ter pričakuje o stvari lojalna poročila. — Posl. Božič utemeljuje resolucijo, naj se glede nadrobnih razdelb skupnih ekvivalentnih gozdov na Notranjskem povsod postopa enakomerno, in zemljemersko osobe za agrarske operacije naj se pomnoži primerno, s posebnim ozirom na slovenščine zmožne, prosilce.

25. feb. Kmetijski družbi kranjski se dovoli za bezobrestno posojilo kredita 10.000 gld — Lenarčič poroča o prošnjah za pospeševanje gradbe železnice v Trzič. V prvi vrsti se naj upošteva proga: Celovec — Trzič — Kranj — Škofja Loka — Divača; le ako bi te ne bilo možno graditi, proga: Celovec — Trzič — Radoljica — Bohinj.

26. feb. Višnikar poroča o uredbi učiteljskih plač na Kranjskem na javnih občnih ljudskih šolah. Vse

stranke so zato. Nato se prejde v specialno debato, kjer predlaga Hribar, da se vsem učiteljem v Ljubljani, ne glede na razne plačilne razrede, dovoli stanarine po 180 gld. Zakonski načrt se sprejme s to prenaradbo. Grof Barbo poroča o prošnji kranjske kmetijske družbe, da se odpravi mlinarski obrat z Ogersko. Med njegovim govorom zapusté poslanci katol. narodne stranke (zaradi Kalanove afere) demonstrativno dvorano. — V deputacijo cesarju povodom jubileja so voljeni: bar. Schwegel, župan Hribar in dr. Papež; na čelu so jej dež. glavar in dež. odborniki.

Adresni načrt (sostavil dr. Ir. Tavčar) obsega te točke: Izjava udanosti in hvaležnosti do vladarja. Želja po spravi med narodi na podstavi popolne enakopravnosti. — Želja po obnovi rednega parlamentarnega delovanja. — Opis nalog dež. zbora za povzdvig blagostanja v deželi (uravnava vodâ, vodovodi, lokalne železnice) in v opomoč proti gospodarskemu prepadu kmetkega, delavskega in obrtnega stanu. — Žrtve za šolo, premalo gojenje slovenščine na srednjih šolah in želja po univerzi, ki naj bo za vse narode na jugu. — Slovenci izven Kranjske pa še ne uživajo narodnih pravic; na Koroškem in Primorskem so sloven. jeziku zaprta celo vrata v ljudsk. šole. Bezobzirno izrabljajo narodne večine v izvenkranjskih pokrajinah svojo moč z očitim namenom, uničiti individuálnost sloven. pokrajin. Radi tega potreba, da se povsod, kjer živé Slovenci, uredi politična uprava tako, da tvori sloven. manjšina posebno administrativno celoto.

27. feb. je bila slavnostna seja, v namen predloga, da se cesarju pošlji povodom jubileja udanostna deputacija.

28. feb. poslan. Hribar utemeljuje predlog glede obrambe ustavnih prav sloven. naroda. Slovencu sta nasprotna Nemec in Italijan, slovenski poslanci se insultujejo v Gradcu in v Pulju. Kranjski dež. zbor s predlogom ne prekorači delokroga, saj so se tudi Nemci oglasili povsod po dež. zb. proti jezikovnim naredbam za Češko. Slovenci so glede šolstva na slabšem nego vsak drug narod. Vlada podpira Nemce in Italijane. Kakor štiti na Českem Nemce, naj štiti tudi slovenske manjšine zunaj Kranjske. — V imenu veleposestnikov je vit. Langer proti predlogu, ker je vlada itak dolžna izvrševati veljavne zakone. — Kalan opisuje žalostne razmere Slovencev zunaj Kranjske. Predlog se sprejme z veliko večino. — O adresi poroča dr. Tavčar. Njegov načrt se sprejme. — Dr. Tavčar odloži mandat za deželni zbor, dr. Majaron namestniški mandat. — Pri deželnem proračunu nasvetuje finančni odsek resolucijo, da se kot prispevek k zgradbi poslopij za vseučilišče dovoli 50.000 gld. Dr. Majaron je nasvetoval naj se ta znesek povisa na 250.000 gld., kar se sprejme. Zajedno se naj izprosi dovoljenje, da se bo imenovalo v proslavo 50 letnice cesarjevega vladanja: vseučilišče cesarja Frana Josipa I. Dalje je dež. zbor dovolil kredit za dve ustanovi po 800 gld. na leto za one Slovence, ki se hočejo habilitovati na modroslovni ali pravoslavni fakulti kakega avstr. vseučilišča za privatne docente in se zavežejo, da sprejmó, ako se bo reflektovalo nanje, profesorska mesta na bodoči Ljubljanski univerzi. — O prenaradbi obč. volilnega reda za Ljubljano je poročal Graselli, o prenaradbi volilnega reda za dež. zbor dr. Majaron. — V dež. odbor je bil voljen iz cele zbornice dr. Tavčar z 31, namestnikom dr. Majaron z 22 glasovi od 32 oddanih. Iz mestne

skupine je izvoljen namest. dež. o.č. posl. Graselli s 7 od 8 oddanih glasov.

O dež. proračunu je govoril Povše: Odpadek naklade na konsum žganja in piva bo ogromen. Kako ga nadomestiti? Direktnih davkov ni možno zviksati. Vlada mora prepustiti deželam realne davke. Napravili smo bolnišnico s 500.000 gld., dali podpore lokalnim železnicam, posojila in podpore v prospeh dež. kulture za obnovitev vinogradov, zato so naše dež. naklade visoko narastle; kar se napravi za trajnost, zato naj nosijo breme tudi naši potomci. — Z vso silo in brez odloga moramo delati v to, da se bo v srednjih šolah v viših razredih vršil pouk v materinščini. Ideja univerze se mora uresničiti. — Dež. odbor naj dobi v zakup užitninski davek v celi deželi, ker tu dobi gotovo nov vir dohodkov. — Za volitve v dež. zbor se vvede direktno in tajno glasovanje, in zniža se cenzus od 5 na 4 gld. Samo to se je moglo predlagati, ker za nobeno drugo premembo ni bilo možno dobiti nemško-liberalnih poslancev; kajti treba je prisotnosti $\frac{3}{4}$ poslancev, in od teh morati $\frac{2}{3}$ glasovati za sprejetje, torej odločajo nem. lib. — Kalan pravi, da se spremeni le način volitve, ostanejo pa vse krivice volilnega reda. — Po sprejetju predloga je dež. glavar zaključil zasedanje dež. zbora.

Proračun za 1898: skupna potrebš. 1.261.394 gld., pokritje 122.109 gld., torej nedostatka 1.139.285 gld. V pokritje se bo pobirala 4% priklada na užitnino od vina, mošta in mesa, proračunjena na 142.534 gld., samostojna dež. naklada na žganje in likerje 370.000 gld., naklada na pivo 100.000 gld. (1 gld. na hektoliter); 30% na vse direktne davke, izvzemši osebni prihodninski davek 463.000 gld. Na mesto doklade na osebni dohodni davek se računni drž. prispevek 38.612 gld., ostane nepokritega 24.372 gld.

28. feb. Dr. Tavčar poroča o adresi. Odsek je najpreje naročil dr. Žitniku, da jo sestavi; produkt posvetovanja o tej je dr. Tavčarjev načrt. — Schwegel pravi, ker deputacija sporoči udanostna čustva dežele kranjske, je adresa nepotrebna. Potem polemizuje proti drugemu delu adrese ter pravi, da bi odprava ustave bila največja nesreča za Avstrijo. Avtonomija dežele ni v interesu Kranjske, ki je preuboga. Za slovensčino v viših šolah še nimamo zadostnih učnih sredstev. — O zjedinenji Sloveniji so se čuli pri razpravi o adresi v dež. zboru kranjskem razni glasi. Bar. Schwegel je priznal, da je ideja stvarna in uvaževanja vredna. A male administrativne skupine bi ne bile kos večim zahtevam in bi se imele boriti s silnimi finančnimi težavami. Povrhu bi nastale enklave, katerim vendar ne gre dati večje avtonomije. — Dr. Tavčar je omenil, da se je dr. Žitnik baval v svojem adresnem načrtu tudi z zjedinenjo Slovenijo. Odsek pa se je postavil na stališče realne politike in ni hotel priti v nasprotje z adresami drugih dež. zborov in z adresnim načrtom deželnozbornske večine. — O slov. univerzi je dr. Majaron v utemeljevanju predloga, da se vlada pozovi ustanoviti vseučilišče v Ljubljani — omenil (v seji 28. feb.), da je to bilo pred 50 leti že skoro zrel sad, 1871 je vlada po cesarjevem naročilu postavila v proračunu 3600 gld., da se na Graškem vseuč. zagotove nekatera sloven. predavanja. Ko se je o tem razpravljalo v finančnem odseku, je dr. Costa predlagal resolucijo, naj vlada ukrene potrebno, da se čim preje ustanovi v Ljubljani pravoslovna in modroslovna fa-

kulta. Proti temu sta bila Rechbauer in Glaser. Nekaj let potem je v domačih listih nastala živahna polemika glede slov. vseuč., in znani talent porogljivosti je naravnost nasprotoval temu idealu. — Bar. Schwegel je v svojem govoru dokazal, da je deloma pristaš te ideje. Ako se zahteva tako vseučilišče, ki bi odgovarjalo visokim smotrom viših šol, potem je prepričan, da je dobimo, in njegovi pomisleki so le podrejene vrednosti. — Dr. Schaffar pravi, naj se ustanovi vseučilišče z nemškim poučnim jezikom, le posamični predmetje naj se predavajo slovenski, hrvaški ali italijanski. To ni ponižanje za slov. narod. Znanstvene literature slovenske še ni, in se tudi kar čez noč vstvariti ne more. Na inozemskih univerzah se je do srede tega stoletja predavalo latinski, in tudi na nemških univerzah je več stoletij vladala latinščina. Nemški jezik se ni razvil na univerzah, ampak sam ob sebi, in šele, ko je bil razvit, je zavladal na vseučiliščih.

Dovolil je zbor naslednje podpore: višidekliški šoli v Ljubljani 2000 gl., drama tičnemu društvu 6000 gl., »Theatervereinu« 6000 gl., »družbi sv. Cirila in Metoda« 1000 gl., »Slov. planinskemu društvu 500 gl., »Rado-goju« 400 gl., »Glasbeni Matici« 600 gl., »Filharmoničnemu društvu« 300 gl., obrtni gospodinjki šoli v Ljubljani 600 gl., večje vsote raznim dijaškim podpornim zalogam, »Narodni šoli« 200 gl., raznim dobrotnim društvom večje in manje vsote. — Dež. odboru se je naročilo, naj stopi v dogovor s profesorji, da spišejo za poučevanje veronauka, latinščine, matematike in naravoslovja v 5. a 6. gimn. razr. potrebne slovenske učne knjige; in zaradi nagrade ž njimi sklene pravovneljavne pogodbe ter pri ministerstvu izposluje dovoljenje za poučevanje teh predmetov v 5. in 6. gimn. razr. na šolah v Ljubljani, Novem mestu in Kranju. — Povodom 50 letnice cesarjevega vladarstva se naj ustanova za obrtne nadaljevalne šole na Kranjskem poviša na 200 gl., — ustanovi 10 ustanov po 50 gl. in 5 po 80 gl. za učence in učenke na obrtnih šolah v Ljubljani.

Istrski. 10 feb. Kazulič interpeluje radi hrvat. šole v Nerezinah. Pred 2 letoma se je sezidalo poslopje, v katero je bila nameščena hrvatska šola. Letos pa je krajni šolski svet namestil v tem posloppu izključno ital. šolo; hrvatsko pa nastanil v hiši, ki ne odgovorja v nikakem, najmanj pa v zdravstvenem oziru. Na utok roditeljev je odredilo ministerstvo, da se mora hrvat. šola zopet namestiti v prejšnjem posloppu. Trikrat se je moralo zaukazati okr. glavarju, predno je izvedel to naredbo. Naposled se je stvorilo, a odredilo, da jedna soba služi pol dneva za hrv. šolo, pol dneva pa za jeden ital. razred. — Zakaj so v tem posloppu nastanili ital. učitelja in mu odkazali 4 lepe sobe, ako je bilo poslopje sezidano za večrazredno šolo, in ko se je pokazala potreba, da rabijo tudi te druge sobe za svrhu poučevanja; zakaj se učitelju dajo 4 sobe, a jedna odteza šolskim namenom; zakaj pa otroci ne zahajajo redno v šolo, mesto da bi učitelja nastanili v kakem drugem stanovanju? — Dr. Trinajstič interpeluje zaradi napisov na državni železnici v Istri, ki prezirajo hrvatski in sloven. jezik. — Posl. Spinčič interpeluje vlado, je-li voljna ustanoviti vseučilišče v Ljubljani in priznati veljavnost Zagrebških izpitov.

23. feb. Manjšina (slovanska) je došla zopet polnoštevilno k seji. Pri govoru dra. Laginja je galerija proizročala demonstrativne škanđale. — Ob razpravi o že-

leznici Trst-Poreč-Kanfanar je izrekla manjšina popolno nezaupnico dež. odboru.

Preds. Campitelli je podal izjavo glede Bartolini-jevega predloga, da bodi italijansčina jedini razpravni jezik zbornice. »Povsem umevno je, da se je večina izrekla za to predlog in sprejela ital. jezik za razpravni jezik v tej zbornici, ker je jedino sposoben za razpravo in jedino razumljiv. V to sem pozival tudi že ob otvorjenju zbornice, naj se odreče nepotrebni opoziciji in ostane pri svojem pravu, katerega ji ne more kratiti nikdor, samo da se poslužuje ital. jezika, kateri jedini more biti razpravni jezik v Istri.«

»Slovenec« dostavlja: da jo je korenito zavozil s to izjavo, ker pravi, da nikdor ne mara kratiti pravic manjšine, a dostavlja: »ako se poslužuje ital.«, saj je baš jezik jedna najvzvišenejših pravic vsakega naroda. To vendar ne opravičuje njegovih trditev gledé umljivosti kakega jezika, ako on in njegovi somišljeniki ne umejo jezika dvetretjinske večine istrskega prebivalstva.

26. feb. je bila poslednja seja, v kateri se je sprejela tudi resolucija, naj vlada prične z zgradbo druge železniške zveze med Trstom in planinskimi deželami, s progo Razdrto — Loka — Kranj.

Štajerski. 22. feb. V poročilu dež. odbora je pod zaglavjem »niža gimn. v Celju« nasovet, naj se vlada opozori, da naj opusti to napravo, za katero se pri budgetni razpravi za 1897 ni dovolila potrebna vsota. Učni odsek se je temu pridružil ter nasvetuje, da dež. zbor to vzame na znanje. — Dr. Sernec se protivi temu, ker je stvar drž. zbora. Tudi vedno huskanje le še bolj poostruje razpor. — Posl. Stallner pravi, da so Celjani na pravem stališču, da se naj opusti slov. gimn., za kateri niso dovoljena sredstva.

Ko so je o predlogu posl. Forcha o spremembi drž. šolskega zakona za Štajersko, da se skrajša šolska doba, oglasil k besedi Kaltenegger, provzročili so nemški liberalci in nacionalci, ki ga sovražijo, ker je glasoval za slov. gimnazijo v Celju, velik škandal in ostavili zbornico. Ko so se vrnuli, odklonil se je nasovet z 28 proti 15 glasom.

26. Dr. Schreiner razpravlja o dijaškem gibanju in predlaga resolucijo, da dež. zbor obžaluje, da se v Pragi ne prekliče prepoved dijaških znakov, s čimur se je provzročilo burno, opravičeno gibanje vsega nemškega dijaštva. Pričakuje, da vlada prekliče to prepoved, dijakom povsod štiti, priznana prava in s tem zopet dovede do miru na vseučiliščih s prih. semestrom. Ta resolucija se je sprejela z vsemi proti slovenskim glasom.

Slov. poslanci v štaj. dež. zboru so izjavili v klubovem sklepu, da se vlada pozovi na ustanovitev sloven. vseučilišča v Ljubljani, ki je v interesu sloven. naroda, in na kar silijo kulturne, jezikovne in politične razmere južnih avstrijskih dežel.

Koroški. 18. feb. Dež. odbor naj proučuje, ali bi ne kazalo, da se v Celovcu zopet ustanovi pripravnic za učiteljice. Nastavi se občinski komisar, ki bo pregledaval delovanje obč. uradov. Grafenauer zahteva, naj bo ta zmožen slovenščine.

Nižavstrijski. Posl. Schneider je stavil načrt za volilno preosnovo: 1. obče jednako in direktno volilno pravo. 2. aktivno volilno pravo prične z 26. letom, pasivno po 30. 3. Vsak volilec mora se udeležiti volitve, sicer bo kaznovan. 4. Kdor se aktivno ali pasivno zadolži podkupljenja ali terorizuje pri vo-

litvah, se kaznuje z zaporom ter izgubi volilno pravo. 5. Vsi krščeni in nekrščeni Židje, vse osebe, katerih dedje so bili Židje, ter se jim dokaže to, in vsi Arijei, ki so v zakonu z židovskimi ali od teh izvirajočimi osebami, izključeni so od aktivnega in pasivnega volilnega prava. — Dr. Filipovič se čudi, da je dopustil dež. glavar, da se je prečital ta predlog.

Češki. 24. feb. Dr. Vašatý izroči protest, da da mu v zadnji seji dež. maršal ni dovolil, utemeljevati nujnost predloga, da se 20 milj. iz drž. aktiv prepusti kraljevini Češki. Dež. maršal pravi, da govorniku ni dal besede, ker formalno vprašanje ni bilo podpirano zadostno. Ker tudi sedaj ne dobi besede, pravi dr. Vašatý, da je to nasilstvo in sramota. — Dr. Podlipský poroča o združenju s predmestji in predkraji. Težkoče za to so majhne, prednosti velike. Dr. Zahor povdarja zlasti potrebo provedbe velikih zdravstvenih potreb; Materna o tehniškem razvitku mesta. Kaftan pojašnjuje dosedanja prizadevanja za družitev občin. 1784 so se združila Staro in Novo mesto, Mala strana in Hradčín. 1849 se je priklopilo Josipovo mesto, 1883 Kralj. Vinogradi, 1884 Holešovice-Bubna. — Združitev s štirimi vel. okraji: Karolinovo, Vinogradi, Žizkov in Smichov se je zavlekla. Glavna zapreka je hišni in užitninski davek. — Dr. Koldinský pravi, da predkraji niso načelno proti združenju, a zahtevajo, da se to prevede tako da se ne pogonobijo davkoplačevalci. Z združenjem davka bi oni štirje predkraji plačevali 572.852 gl. več, in sicer državi, ne Pragi na hišnem davku. Isto tako bi se podražil užitninski davek. — Praga si hoče opomoči z denarjem predkrajev, a združitev ne sme biti samo v interesu Prage. — Dr. Podlipský oporeka predgovorniku in pravi, da je združenje veliko narodno vprašanje, izredne važnosti za češko-narodno življenje. Dr. Adamek pravi, da je združenje velikega pomena za ves češki narod, in da imajo torej tudi zastopniki dežele pravo in pa dolžnost, da govoré o tem. To ni vprašanje Prage, to je vprašanje češkega naroda. To je veliki ideal češkega naroda, kajti Praga ni le glava, temveč tudi srce češkega naroda. V težkem boju moramo skrbeti, da je ta naša trdnjava močna. Vsi imamo jedno željo, da bi dosegli v najkrajšem času vspeh na to stran. Nasveti komisije se sprejmejo.

25. feb. Dež. maršal knez Lobkovic stavi nasovet, da se odpošlje 2. dec. povodom cesarjevega jubileja udanostna deputacija. — Wolf kriči in razgraja med govorom ter zahteva besedo. »To je lojalitetna komedija — brutalnost — hlapčevstvo« itd. — Kljubu večkratnim opominom se ne pomiri, temveč le še tuli, da je vse glasovanje ničevno, da Nemci nimajo vzroka, izražati lojalnosti i. dr. On mora tu govoriti, ker drugod preže manj državni pravdniki. — Pozneje je zahteval, da naj se voli v deputacijo, »da koroni pojasni vso sleparijo.«

26. feb. Lippert izjavi imenom nemških poslancev, da adresni načrt nima ni besedice priznanja za veliki kulturni napredek v tej dobi; temveč obseza le graje in tožbe. On izraža egoizem in hoče temu na ljubo razdelitev cesarstva. Proti temu izjavljajo Nemci, da vstrajajo pri jedinstvu cesarstva kot glavnem uslovju njegovega obstanka in pri ustavi, podeljeni od cesarja, ki podeljuje vsem narodom zadostno svobodo v razvitek narodnostnih posebnosti. — Nismo mislili, da se postavi na dnevni red načrt, ki zanikuje vse, kar nam je drago, in zahteva vse, kar smatra naš narod

za kvarljivo, in to v zbornici, kjer je zastopanih 2¹/₂ milj. zvestih Nemcev, — ter da se nam pripisuje, da se naj udeležimo razprave. Prepustimo vladi, da sama brani svoje lastne interese, ker nam brani naša politična čast, da se udeležimo te in naslednjih sej visoke zbornice. — Nemški poslanci ostavijo nato dvorano. — Potem se prične razgovor o adresi. Dr. Kramář utemeljuje načrt, izrazi obžalovanje, da se Nemci ne udeležé razprav. Čutimo sicer, da je nekako nasprotstvo, ako v prvem delu izražamo udanost in čestitko cesarju, v drugem pa navajamo tožbe. Prvi del, da se odpošlje deputacija, je po predlogu dež. maršala postal odveč. A drugi del je potreben in protestovati moramo proti temu, da imamo tu namen provokovati. Saj ne zanikamo vsega, kar se je stvorilo v teh 50 letih, nasprotno, priznavamo napredek. A zakaj bi molčali o žalostnem položaju kraljevine? — Da bi bila adresa izraz egoizma? Kje se v nji nahaja le jedna sama besedica proti drugi narodnosti? Saj je adresa veroizpoved večine, in ako se povsod drugod streže in ugaja večini, tega vendar v starem, historičnem dež. zboru ne moremo. Večina naj se izjavi, kaj smatra za jedino sredstvo, da se pride iz nezdravih in neznosnih razmer? To ni le pravica, temveč tudi dolžnost večine in zlasti v tem času. Tu ni zadoščeval sklep dežel. zbora, tu je bilo treba obrniti se na onega, v katerega zremo vsi z zaupanjem, na cesarja in kralja, zastopnika vedne in nerazrušne vezi med dinastijo in kraljevino Češko. Tega nikdor ne more smatrati za provokacijo. Zvestoba se ne razodeva v hvalisanju, in ker vsakdor vé, da smo zvesti in da spoštujemo vez med dinastijo in kraljevino, nam je dolžnost, da odkrito in jasno govorimo s cesarjem in kraljem. Ako je adresa v istini izraz prepričanja skupne večine dež. zbora, državnopravne večine, potem mora izražati le to, kar nas druži, ter opustiti vse, kar nas loči. To, kar nas druži, je historiška zvestoba do kraljevine Češke, je želja, da se obnovi v stari slavi, da sv. Vavčava korona zažari na glavi vladarjevi. — Dež. nam. grof Coudenhove izjavi, da se vlada ne bo udeleževala debate o adresi ter dase omeji na izjavo, da ona ne stoji na državnopravnem stališču adrese. — Dr. Baxa zeli, da bi se proganjanje češkega življa v nemških okrajih povdarjalo mnogo odločnije. Dr. Engel pravi, da se to ne more stvoriti, ker je adresa rezultat dogovora dveh državnopravnih strank, in bi bila prememba v tekstu pregrešek proti temu dogovoru. — Nemci so v svoji izjavi polemizovali z adresom, in da je ta potrebna, dokazuje izjava vlade. Vlada je v družbi Nemcev in socijalnih demokratov. Min. predsed. je iz lastne izkušnje se uveril, v koliko se od Nemcev in soc. demok. upošteva ustava. Ako je vlada mislila, da smo jo imeli na sumu, da stoji na stališču našega državnopravnega prizadevanja, se jako moti. V tem pogledu njena izjava ni bila potrebna. Ako pa povsem zanikuje opravičenost tega stališča, potem smo pa v velikem nasprotstvu z zakonom in nepreklicno osnovo vse sedanje ustave, z diplomom 20. okt. 1860. — Sedanji vladi se ne posreči, da napravi red v državi. Odgovorni svetovalci korone morajo se vrniti k uslovjem za svobodo v Avstriji, k uslovjem za obstanek Avstrije, ta mora postati domovina in zaščitnica vsem svojim enakopravnim in enakovrednim narodnostim. — Dr. Vašatemu se zdi, da je adresa premalo odločna. — Princ Ferd. Lobkovic izjavi imenom kons. čeških

veleposestnikov, da se ti nočejo udeleževati razprave, da pa ostajejo, negledé na stališča vlade, pri svojih principih. — Dr. Kramář se protivi ugovorom. Ako naj sê čez toliko let v adresi govori s cesarjem o preostankih v blagajni in burševskih kapicah, ali bi to ne bilo onečastenje tega velikega momenta? Ako tudi se ne more ugovarjati omenjenim tožbam, vendar ni treba, da se govori vedno o vsem. Čudi se, da je baš v tem trenutku vlada pokazala odločnost, katere so jako pogrešali ob drugih prilikah. Večina dež. zbora se je dovolj žrtvovala za skupne državne interese ter tega ni zaslužila. — Adresni načrt se je soglasno sprejel.

28. feb. Dr. Fořt poroča o dež. proračunu; nepokritega nedostatka je v vsem 20,221.038 gl. O političnem položaju pravi, da eksodus Nemcev le pospešuje krizo, česar Čehi nimajo obžalovati. Proti očitaniu narodnega egoizma od strani posl. Lipperta označuje to kot tartuferijo. A ako se ne oziramo na to, v njem ni nič nečastnega, kajti to je povod vsem političnim bojem. A češki egoizem je v tem, da si brani narodno eksistencijo, nemški pa je agresiven, provokator in gospodovalen. Vse moderno razvijanje polit. življenja ima vzrok v narodnostnem principu. Avstrijska država je sozidana na podstavi nemškega gospodstva. Dokler je bil absolutizem močen, bilo je to gospodstvo neomejeno. A sedaj sega hočemo otresti. Ta boj bojujemo 30 let; zadnja leta so se razmere spremenile nekoliko nam v korist. — Ko je bil Islam v nevarnosti, je padišah razprostrl prapor prerokov in fanatizoval mohamedance k morilnemu buju. Pri nas se je razvila velikonemška ideja. S to hočejo utrditi nemško hegemonijo. A ta ideja ni neopasna samo nam, temveč tudi Avstriji. Vzrok eksodusa ni bil navedeni izbruh našega narodnega egoizma v adresi, to je bila le pretveza za divjo obstrukcijo v parlamentu. — Dr. Vašatý pravi, da so Mladočehi s tem, da so prevzeli Badenijeve odločbe, zakrivali vse, kar se je dogodilo. — Dr. Grégr pravi, da je nemško cesarstvo največji sovražnik Avstrije, ker dovoljuje, da se v njegovih mejah drže veleizdajski govori od Avstrijcev. — Nemci se ne bojé samo Boga, ampak tudi Slovanov. — Dr. Baxa pravi, da se mora ves češki narod vzdignuti proti novim jezikovnim naredbam, ako bodo take, kakor so se napovedale. Češki narod more na vse, kar se dogaja proti njemu, odgovoriti le s protikonstitucionalno opozicijo. Ako se ne vsprejme adresa in ne odgovori nanjo, ne pojde noben češki poslanec z udanostno deputacijo na Dunaj. — Grof Harrach pravi, da je sedanji čas sličen dobi 1848 leta. Avstrija je v veliki opasnosti, v katero so je dovedle jezikovne naredbe. Vsa Evropa pričakuje, da stvarimo podstavo za novo osnovo Avstrije. Češki in avstrijski patrijotizem je isto, in sicer ker Čehi in sploh Slovani se morejo razvijati le v okviru te države. Vedno sem bil za pravico in se bojeval proti krivici, z vsem srcem sem bil vedno na strani češkega naroda, ker sem videl, da se mu godé krivice, katere je treba poravnati. — Še jeden vzrok je za važnost Avstrije za Slované. Ona mora prenesti kulturo do zapadnih Slovanov. Spomniti se moramo Dalmacije, tudi tam moramo širiti slovanško kulturo in čvrstiti slovanško zavest. — Od vlade zahtevamo, da prevede pravičnost in enakopravnost ne le na Češkem, temveč v vseh deželah. — Ako se nam pravi, da moramo čakati, da se predručajo, izjavim, da je naša dolžnost delovati na to, da se izvrše

te spremembe. — Vedno smo povdarjali jedinstvo. Bez sloge se ne da nič doseči. Le ako vstrajamo jedini, čvrsti in nepremakljivi, dosežemo, po čemur hrepenimo in kar smo izrazili v adresi. Treba, da si zopet priborimo pravico za dež. zbor. — Govornik se je nadejal, da se nemški poslanci povrnejo k razpravi o budgetu. Stvorili tega niso, ker dobro vedo, da ne sklenemo ničesar. kar bi bilo Nemcem v škodo. — Treba bi bilo, da Čehi težé po zastopstvu v svetovalcih korone. Ako bi tam bil jeden Čeh, preprečila bi se mnogokaka krivica. — O izjavi vlade se ne čudim. Ona je na stališču februarvske ustave in ni mogla drugače govoriti. Še nekaj bi omenil, dasi ne spada v razpravo o dež. budgetu. To so Dunajski Čehi. Skrbeti moramo za zaščito Čehov na Dunaju ter jih podpirati v šolah in cerkvah. — Dr. Baxa je uže dobil zaslužen ukor zaradi besedij proti cesarju. Obžalujem, da se je proti vladarju, ki je stvoril, toliko govori tako. — Kar pa očita, da zastopniki Češke, Moravske in Sileške ne napredujejo jednako, ni krivde na čeških poslancih, temveč na razmerah. — Dr. Fořt se zahvaljuje grofu Harrachu na njegovem patrijotičnem govoru. Mnogo se govori o nevarnosti v Avstriji. Smo li mi krivi? Oni elementi, proti katerim se je branila eksistencija Avstrije v zvezi z Rusijo, narekujejo danes vnano in notranjo politiko Avstrije; oni so krivi, da so se razmere tako poostrele med narodi. Naša politika mora težiti za tem, da prepriča odločilne faktorje o napačnosti in kvarljivosti sedanje politike. Adresa je poskus v tem pogledu, ako se ne posreči, ni naša krivda. — Nedostajanje politične avtoritete je usodno. Pouličnjaki so premagali Badenija, a premagan ni samo on, temveč politična avtoriteta. In kako je ravnala vlada s profesorji in dijaki povodom demonstracij! V Avstriji vlada anarhija, a ne spodej, temveč zgorej.

2. marca. (Proračun). Za humanitarne namene je 3.429.214 gl. troškov, za naučne in izobraževalne 10.590.655 gl., češki muzej dobiva 40.000 gl. redne in 10.000 gl. izredne podpore. Na večer 2. marca je bil dež. zbor zaključen.

Bukovinski. 1. marca. Sprejel se je zakonski načrt vladin o spremembi pouka na realkah z nemškim učnim jezikom; vvede se romunski ali maloruski jezik (za kateri se odločijo roditelji ali njih namestniki) kot obvezni poučni predmet, in pouk iz angleščine postane mesto obligatnega neobvezen. — Sklenuli so odpisati udanostno deputacijo povodom jubileja.

Alliance Israélite.

V »Slov. Svetu« nismo poročali o najnovejšem škandalu, ki ga je vprizorila »Židovska zveza« v Franciji, in s katerim je skušala zanimati vsó današnjo civilizacijo. Zaradi principijalne važnosti zavesti o židovski medsebojni korupciji, ki se je tudi slepcem razkrila ob tej priliki, treba je vendar omeniti nekoliko o stvari. Bogat Žid Dreyfus, ki je bil stotnik v francoski vojski, je od vojaškega sodišča, obsojen na takó zvani »Hudičev ostrov« radi veleizdajstva; sodišče je razsodilo, da je prodal kaki tuji državi vojaške tajnosti, posebne načrte. Ta obsodba je silno zbudila skupno Židovstvo, ker vidi opasnost, da bi narodi mogli Žide v obče smatrati moralno nesposobnimi za vojaške časti.

Z druge strani razpolaga Dreyfusova družina z milijoni in more torej gibati se, da bi tudi sama rešila obsojenega stotnika. Za to družino se je potegnulo skupno Židovstvo, rekli bi, vse naše zemlje. Židovske novine so po skupnem dogovoru in načrtu začele delovati za osvobojenje Dreyfusa. Začele so polagoma obćemu mnenju vsiljevati misel, kakor da bi bil dokument, radi katerega se je obsodil Dreyfus, pisan ne od njega, temveč od drugega častnika, in sumnja so zvalili na franc. polkovnika Esterhazyja. Ta je bil naposled pozvan pred vojaško sodišče, a kljubu vsem spletkam in težavam pri razsojevanju, bil je ta zatoženec oproščen, torej spoznan nedolžnim. Nov krik v Izraelu, in znani romanopisec Zola je šel Židom na limanice, objavil je na predsednika francos. republike Faurea daljše pismo, v katerem žali vojaško sodišče s tem, češ, da je sodilo z zavestjo krivo. Zola je bil vsled tega zatožen, takó da je prišel zagovarjat se pred franc. porotnike. Ta pravda je pa najbolje pokazala, kakega značaja je »Židovska zveza« ali takó zvana internacionala. Židovski listi vseh vrst v vseh državah so začeli na dolgo in široko prinašati članke in razprave pred in med pravdo Zolino.

O obravnavi in o vsem, kar so mogli spraviti v njeno zvezo, so dobivali židovski listi vseh držav vsak dan po cele velike strani *brzobjavnih* poročil, katera so se tiskala ali na prvem ali pa vsaj na drugem mestu in običajno z debelimi črkami. S tem so hoteli združeni Židje občinstvo drugih narodov prisiliti, da bi sodili o stvari, kakor bi bilo ugodno Židovstvu. Velika politiška vprašanja so ti listi ves čas polumesečne ohravnave zanemarjali in prezirali. Njim je bila Zolina pravda svetovni dogodek prvega reda, kakor da bi šlo za obstanek velikih narodov, držav ali celó državnih zvez in skupin. Da bi bil vstal kak Aleksander, Cezar ali Napoleon I., ne bili bi mogli več pisati, in brzobjavljali bi ne bili toliko, niti ko bi se bil prikazal Židom kak ugoden spasilatelj.

Tudi ko bi ne vedeli nič koakretnega, soditi bi mogli, da Židovstvo je za ta poročila in pisanja potrosilo milijone, in naj si bode družina Dreyfusova še toliko bogata, sama bi ne bila mogla poplačati vseh stroškov za tako soglasno delovanje na korist jednemu samemu jetniku, katerega v tisočerihi lamentacijah označujejo kot ubogega trpina, mučenika, po nedolžnem obsojeno žrtev.

Zola je obsojen na jedno leto ječe, največó kazni, ki je določena v takem slučaju; obsojen je, ker ni mogel dokazati svoje tvrditve; vendar pa se je pritožil na kasacijsko sodišče, in židovske novine poročajo in nadalje vsak dan kaj novega, da bi čitatelji ne pozabili, da Dreyfus je še na omenjenem otoku, kjer more živeti prav prijetno, kakor poročajo same židovske novine. Iste novine v vseh državah pa blatijo Francijo, kakor da bi bila nakrat propadla ter pozabila vse tradicije, in jej žugajo z najhujšimi grožnjami, mnogo hujše, nego pred par leti Dunaju, kjer jih je bil premagal antisemitizem združenih krščanskih strank.

Le mimogredé omenjamo, da iz združenega postopanja Židov, živečih med raznimi narodi in v raznih državah evropskih in izvenevropskih, bi se mogle nekaj naučiti tudi delavske množice, ki se uklanjajo židovskemu vodstvu. Kaj pa je imelo delavstvo opraviti pri tem specifično židovskem vprašanju? In vendar so židovski socijalnodemokratiški listi dajali prostora

poročilom o Zolini pravdi, jednako, kakor takó zvaní kapitalistiški, pred vsem Židom služ-či listi! Kedaj so se židovski, delavcem vsiljujoči se listi potezali v toliki ali le količkaj približni meri za obsojene delavce, in naj jih je tisoče in tisoče prišlo v ječe? Ali so tudi delavski listi zato, da jemljejo primernišemu čitvu prostor in čitajočim delavcem čas in še kaj moralno važnejšega?

Iz afere Dreyfusove in pravde Zoline je razvidno, da Židom velja jeden njih član več, nego pa milijoni nežidovskih ljudij, več nego pa celi narodi in cele države. Danes bi Židje, ko bi bilo v njih moči, prodali franc. republiko kakemu poljubnemu despotu, ko bi jim jamčil zaščito njih interesov. To pa kaže, da Židom ni nič mari domovina, od katere živé, ako ne dela v njih interesu in po njih vkusu. Žid je danes Francoz, jutre Nemec ali Anglež, ako mu bolje nese; isti Žid prisega danes na republikanske principe, jutre jih pa izdaje, ako mu je na dobiček.

No, Zolina pravda poučuje narode o tem, kar je itak znano, kar tvrdi tudi preprosti seljak, da Židje drže skupej, samó da se je sedaj razkrila tudi dalekosežnost te skupnosti. Ta seza od naroda do naroda, od države do države in celó od materika (kontinent) do materika. Ta skupnost se je v tem posebnem slučju sama označila ne le po mišljenju vsega Židovstva, temveč tudi po njegovi organizaciji. Poprej so narodi vedeli, da v Parizu je sedež vodstvene organizacije, da ondi vodi »Alliance Israélite«. Židovstvo vsega zemskega površja, in da iz tega središča dobiva Židovstvo ukaze in namigljaje, kakó naj postopa v vsaki državi, med vsakim narodom in v vsakateri dobi v državah in med narodi. Ta »Židovska zveza« razpolaga ali more dobiti sredstva, da žuga celó velikim narodom in državam, če ne hodijo potij, ugodnih skupnim židovskim interesom.

Židje ne poznajo nobene domovine, a poznajo sebe, to je, potezajo se drug za drugega, naj si bodo raztreseni kjer si bode. Običajno zagovarjajo Židje internacionalizem ali kosmopolitizem; v resnici pa so sami največi nacijski šovinisti. O internacionalizmu in kosmopolitizmu govoré le radi tega, da bi tlačili dobre lastnosti in svojine pojedinih nacijskih organizacij, da bi toliko laže povzdignuli svoj specifični židovski nacionalizem. Židovski kosmopolitizem ponižuje ali skuša ponižati moralno višino ali stopinjo drugih narodov, da bi na tej moralni nižini mogli toliko laže Židje uporabljati svoje mišljenje, svojo moralo in prakso, in na to stran jih ne dosežejo niti zviti in prebrisani narodi.

Židovski internacionalizem je pokazal v Zolini pravdi občo opasnost za vse narode boljše pasme, ker ima v združeni moči pomočkov, da jih slepi in pehari z njimi. Naj se narodi še toliko zavedajo te moči in z njo združene korupcije, vendar se velik del občinstva teh narodov vpleta v zanjke, nastavljene jim s temi sredstvi, in kakor svedoči usoda Zole, lové se celó boljši ptički na limanice židovskega spletkarstva.

Židovski internacionalizem je takó mogočen, da povzdiga ničle na stopinje veličin in ponižuje dejanske veličine bodisi narodov ali njih posamičnih členov. Zolo samega so ob tej priliki povzdigali, kakor da bi bil pisatelj in avtor najviše vrste, in njegovo zmoto so označevali kot moralno zaslugo prve vrste, češ, da ta zasluga zatemni celó ves pomen svetovne Pariške raz-

stave 1900. Skupna Francija je v židovskem označevanju nakrat ponižana na pigmejstvo pred umetno povišanim Zolo.

Organizovana moč skupnega Židovstva je pokazala sedaj pa tudi svoj napuh, ki si domišlja, da prebela civilizovane narode v skupnosti. Ko bi ne bilo tega napahu med Židovstvom, kakó bi moglo kazati toliko drznosti, da je v Zolini pravdi narodom kar vsiljevalo dan na dan dolgih poročil, za katera ni vprašal nihče, in katerih tudi ni potreboval nihče, in najmanj je kdo židovske liste plačeval radi tega.

No pa če vidijo Židje, da poštevajo vpliv njih novín visoko in nizko drugih narodov, potem se ni čuditi, da raste greben istemu Židovstvu. Kakó bi ne postajal Žid čim dalje ošabniši, ko vidi, da umni in plitvi čitatelji, izobraženci in prostaki pazno poslušajo in zaresno uvažujejo vsako krparijo, ki jo jim natvezajo židovske novine? S te strani se je pokazala velika moralna beda med civilizovanim občinstvom drugih narodov ravno ob Zolini pravdi. S tem občinstvom razpolaga židovski tisk, kakor hoče sam, in takó postaja Žid gospodovalec ne le v gmotnem, temveč tudi v duševnem in moralnem pogledu. Gmotno snuje in vzdržuje novine, kakoršnih ne morejo vzdrževati drugi narodi, ker se ne znajo dovoljno družiti in organizovati; duševno in moralno potem narekajo Židje svoje sebično mišljenje ravno s takimi novinami.

Alliance Israélite je po vsem tem vzgojila hlapčevstvo v gmotnem, duševnem in moralnem pogledu sosebo tudi s pomočki svojega internacionalno razširjenega, po značaju pa strogo židovskega novinstva. Ta resnica je bila znana pred Zolino pravdo; a ta pravda se je opisovala s pomočki »združenega Židovstva«, da bi jo mogli umeti in primerno ocenjavati tudi tisti, ki so okornjšega razuma ali pa kakor si bode še vedno indiferentni nasproti židovskim sredstvom sredi današnje civilizacije. Boljše spoznanje židovske »Internationale« bilo bi nekako kaznovanje očitne namer, ki jo je Židovstvo imelo in še ima v Dreyfusovi aferi.

Stara bugarka.

Tri mi ljeta stalno, tvrdo vjerna,
Ljubav tvoja bješe neizmerna,
Dragi dragoj na svijetu sve;
Milovanje naše nebo slada,
Milovanje naše pakó jada,
Milovanje nama ziće bje.

Koli krasni ono bjebu danci,
Koli divni o budućoj sancij
Skromnej sreći, reka kaže Bog!
Što će srebro, blago obilato,
Svega svieta što će žuto zlato,
Kad si carem, slugom zlata svog?«

Svanu hora, te vijenac krasni
Djevu resi, te pred oltar častni
Zaručnicu sretnu prate, gle! —
Al je hramu stupijo na vrata
Silan gospodar, silan silom zlata,
Ter u djevu glupo pogled spre.

Mjesec dana iza toga minu,
Sretno jutro zaručnici sinu,
Silni gospodar vodi je u hram —
Što će srebro, blago obilato,
Svega svieta što će žuto zlato? —
Nju je mene, mene nje je sram. Dr. Fiacca.

Cvetke z ruskih poljan.

Разумѣй, кто умѣетъ —.

(„Свѣтъ“ Nro. 154, 1896: Džemal Eddin, perz. šejh, ubijica šaha Nassa-Eddina.)

9. Кто не говоритъ истины, тотъ не человѣкъ, а ничтожество.¹⁾

Финяль: „Записки молодого человѣка“. »Nov. Vr.« Nro. 7305.)

10. Нѣтъ ничего непріятнѣе, какъ видѣть въ своёмъ домѣ чужихъ²⁾ людей, которые къ тому же и сами чувствуютъ себя чужими, и это записано у нихъ на ихъ лицахъ.

11. Господь³⁾, вы всё знаете, что нынче⁴⁾ молодёжь⁵⁾ стала не такая, какая была въ наше время.⁶⁾ Мы были дѣти, вѣрившіе⁷⁾ всему, что намъ говорили, а они ничему не хотятъ вѣрить безъ проверки.⁸⁾ Они начинаютъ⁹⁾ съ того, съ чего мы кончаемъ: съ сомнѣнія.¹⁰⁾ (Iz zastolne zdravice tete Rusije).

12. Разкажите¹¹⁾ намъ сказку¹²⁾ такъ, чтобы мы повѣрили ей, и мы будемъ счастливы¹³⁾ сказкой. Но вы безсильны сдѣлать¹⁴⁾ это, потому что въ глубинѣ вы въ сущности¹⁵⁾ сами ничему не вѣрите. (Odgovor »teti« vseučiliščnika Kornilova.)

1) ničevost, 2) ptujih, 3) gospóda — gospodje, 4) dendenes, 5) mladina, 6) dobo, čas, 7) verjevi, 8) poskušnje, 9) začenjajo, 10) dvombe — sumnje, 11) povejte, 12) pravljico, 13) srečni, 14) stvoriti, 15) bitnosti (= prav—za—prav). Božidar Tvorcova.

Ruske drobtinice.

Съ міру по ниткѣ, голому рубаха.

Ruski narod sestaja iz dveh rezko protivnih si polovic, obrazovanega občinstva i temne narodne množice. Med tema polovicama je prebad tako globok, da mine še nekaj stoletij prej, nego ga bodo v silah zasipati toliko, da bo prehod od jedne polovine do druge možen, ne glavolomen. Za to velikansko delo se je najbolj poprijela vsa ruska zemlja v novejših časih. I obrazovana polovica počutila se je osamljeno, postalo jej je dolgočasno i bojazno, ne imajoči za seboj tvrde opore i zveste zaslombe; i narodna množica se je začela nekako zavedati svoje teme i slepote, žarki prosvete so jej osvetili nezavidno stanje, probudila se je želja po plodovih znanja i kulturnega truda i dela. Ne najdete menda nijednega računa ali sporočila, o katerem koli hočete zemstvu v imperiji, v kojem bi ne bilo napisano i natisneno celih foljanov na temo „vseobščaro obučenia“, kar se po slovenski pravi toliko, kolikor je splošna narodna (ljudska) šola. V minuto razdumja, to se pravi, v tak terenutek, ko človeku leze v glavo vse, kar ni povsem legalno i blagorodno, ker nima splošnega cenzurnega pečata, torej v minuto bezdelja i vsakih nelepstij podvrnila se mi je poročilo o tej stvari Črnigovskega zemstva, katero sluje za zemstvo napredno — nepredovbo po našem, to se pravi, sluje za tako zemstvo, katero s svojimi svobodomislenimi nazori pač malo ali pa nič ne ustopa kakemu slovenskemu deželnemu zboru.

Črnigovska gubernija po poslednjem splošnem narodoizčisljenju šteje 2,322.000 duš obojega spola. Število otrok pa šolske starosti prostira se do 10% vsega naseljenja, torej do 250.000 duš. Zemskih šol je v vsej guberniji 600, ministerskih pa 30, iz kojih so nekatere jednoklasne (10), nekatere pa dvorazredne (20), vse ministerske šole pa so ugledne ali obrazne, kar Nemci zovejo Musterschulen; mestnih načelnih (začetnih) šol pa je tudi 20, torej vseh posvetnih šol — deželnih, državnih i mestnih — broji črnigovska gubernija 650. Cerkovnih šol pa i šol gramote, v kojih učijo najbolj čitanje i pisanje, naštevajo Črnigovci okolo 700, iz kojih pa le 100 šol ima svoje samostalno stanovišče. V 605 posvetnih šolah je okolo 100 klasnih sob i soban s 15000 kubič. sež. zraka. Trata (stroški) na vse te šole pa znaša na leto celih 300.000 rub., torej jedna šola velja na leto okolo 465 rub., v 600 zemskih šolah uči se pod roko 800 učiteljev do 50.000 učencev i učenk. Če rečemo, da se v cerkovnih, mestnih i šolah gramote

uči tudi toliko otrok, kolikor jih je v zemskih i ministerskih, dobimo take številke: 100.000 otrok nima prostora v sedanjih šolah, 75.000 otrok pa nima nikakih šol. Da bi torej zadostili potrebnosti načelnega obrazovanja ali šolanja naseljenja črnigovske gubernije, treba bo k sedanjim 600 zemskim šolam še 1600 novih šol, katere bodo stale ali veljale do 4 milij. rubljev. Ta vsota pa previša (preseza) sredstva zemskih istočnikov ali virov. Zemstvo torej ne more izvesti svojih blagih namenov od nedostatka gmotnih sredstev; da bi pa o tako nujnem delu, kakoršna je narodna prosveta, ne bilo ostanovke i zadržka, sklenul je odbor, kateri vede narodno omiko v predalih črnigovske gubernije, prositi pomoč od osrednje vlade. Ta pomoč bi prostirala se do polovine nedostatka, to se pravi do 2 milijonov rubljev, katere bi finančno državne vedomstvo ali uprava izplačevala vsako leto bez odstatkov i bez povrnitve po 100.000 rubl. v teku celih 20 let. Kijevski listi pravijo, da je ta načrt ugoden osrednjemu praviteljstvu, da ga torej verojetno sprejme.

Po tem načrtu bi torej črnigovska gubernija dobila splošno ljudsko šolo, dobila bi tako šolo, v koji bi učili se vsi otroci obojega spola gramote v razmerjih, nujnih prostoljudinu, dobila bi jo čez dolgih 20 let. Mi smo uže rekli, da je črnigovsko zemstvo napredno, da se ne trese za kopejko na prid naroda. Takin naprednih zemstev bo kakih 5—10 v vsej osrednji, to se pravi, ruski Rusiji, na pr. tversko, moskovsko, saratovsko, vjatsko i še nekatera druga. Večina naših zemstev pa tudi silno napreduje v tem obziru, pa tako ne šume, kakor nekatera iz navedenih... Seveda bez pionirjev se nobeno delo ne dviga naprej, pa najdolgovečnejše so pa tenarodne naprave, katere so posilne i snosne (primerne) njegovim gmotnim virom... Božidar Tvorcova.

Iz novin.

Sarajevski Slovenci so pod vodstvom vladnega svetnika dr. Unterlugauerja čestitali novemu knezoškofu Ljubljanskemu, dr. A. Jegliču. Ta je v odgovoru na besede, s katerimi se je govornik spominjal našega nesrečnega prepira, odgovoril: »Razpor v Slovincih mora prenehati, ker je poguben. Mnogo je prenapetega in pretiranega, in to se mora ublažiti in poravnati. Za mir in spravo se že dela, vnanje razmere silijo Slovence k temu, a meni boče tem laže delati za njo, ker nisem vezan od nobene strani. Stal bodem nad strankami in objektivno bom motril stvari. Kar Slovence veže, v tem moramo biti jedini, kar jih loči, tega se moramo ogibati.« Tako poroča »Sl. N.«.

»Slov. Gosp.« razpravlja o potrebi lista za jugoslovanske zadeve, ki naj bi izhajal v nemškem jeziku, da bi vlada in Nemci zvedeli zahteve Jugoslovanov, ter je zato, da se »Südsteinrische Post« premeni v »Südslavische Post«, a ako bi to ne našlo odziva, da se ustanovi nov list v Celovcu ali Mariboru.

»Domovina« pravi, da se morajo o tej važni stvari pogovoriti mali listi, ker „veliki dnevniki — imajo druge posle!“ (Pač res, le osebnosti in prepiri, ali pa pikantnosti in »Stadtklatsch« ki bi sicer trpel preveliko škodo, ako se zanemarja). »Dom.« nadaljuje: „Naše polit. časopisje ne izpolnjuje zadosti svoje naloge... Naši poslanci v obče nimajo in mnogokrat ne iščejo zvez s časopisjem našim. Tako se kažejo čudni dogodki, da so časopisi naši bez informacij od poslancev. (Kakor da bi jih jim ti mogli vedno dajati! saj ravno naši posl. niso dosti upoštevani). Na drugi strani pa časnikarji premalo iščejo dotike s poslanci — — — Nato razjašnjuje važnost letošnjih zborovanj štajerskega dež. zbora in nezadostna poročila o njih.

O. »Südst. Post« misli, da bi ona zadoščala, ako bi imela dobrega voditelja, urednika in marljivih in sposobnih sotrudnikov. — Mi menimo, da je radikalna preosnova »Südst.« res potrebna; a poleg tega pred

vsem zasnova velikega nemškega lista za vse avstr. Slované na Dunaju. „Sl. N.“ je nedavno prinesel par vrstic, poslanih mu z Dunaja, o tej stvari; Ljubljanska gospoda seveda je premogočna, da bi se potrudila nekoliko razmišljati o tem, in tako je tudi to bilo najbrž le — klic vpijočega v puščavi.

Pariški »Nord« pravi, da Milanov povratek pomenja veliko nevarnost za mir na Balkanu, ter se čudi srbskemu narodu, da more trpeti človeka v svoji sredi, ki ga tira iz jedne nezgode v drugo.

Pariški »Le Temps« donša vvodni članek o razmerah na Ogerskem: konsolidovano drž. življenje, solidna vladna politika, liberalizem, vse to, kar toliko hvalijo Madjari, je zgolj sleparija. Nepričakovani pojav agrarnega socializma kaže o madj. nasilstvu. Pripoveduje tudi vladna nasilstva pri volitvah in nepoštenosti pri uradnikih.

»Frankf. Ztg.« donša iz Belgrada vest, da so dali kralju Aleksandru razumeti z najvišega mesta, da v Petrogradu nočejo ničesar vedeti o kralju Milanu v Srbiji, da je ta uže itak dovolj škodoval svojemu sinu. Na to je pozval kralj k sebi Jovana Rističa, hoté ga poveriti z misijo, da bi šel v Petrograd in tam pridobil najviše kroge za Milana in njegove načrte. A Ristić se je tega iznebil, kažoč na svojo bolehnost in visoko starost. Tedaj se je odločil kralj, da pojde sam v Petrograd: ker pa ne vé, kako bi sodili tam o tem pohodu, dobil je srbski poslanik v Petrogradu, general Gruić nalog, da pozve in posreduje o tem pri vladni carju.

Razgovor z dr. Englom imel je 2. marca dopisnik »N. fr. Pr.« — Ministerstvo Gautschevo smatra le v momentanni pomoček iz velike stiske. Izjava vlade pri obravnavi o adresnem načrtu ni iznenadila; seveda ni povzročila Gautschu ugodnega mišljenja. — Ker je državnozborna večina bila osnovana na podstavi enakopravnosti in avtonomije, misli, da je tudi po Ebenhochem govoru jedinstvo zagotovljeno. — Za slučaj Gautschevega padca se mu zdi ministerstvo Chlumecký verjetneje nego min. Thun. A tudi min. Thunu ne bi zaupali. Kdo bo predsednik drž. zbora, ni gotovo, govori se, da dr. vit. Bilinski.

O Zola-Dreyfuss-ovi pravdi pravi »Nov. Vremja«: Moremo domnevati, da Dreyfusovci ostavijo Zolo na cedilu v slučaju, ako bi se revidovala Dreyfusova obravnava, ker imamo dosti razlogov za domnevanje, da v obče ne želé revizije, ker dobro vedó, da se zvrši s fiaskom. Oni potrebujejo zmage nad vlado, a ne zmage istine. Oni rabijo legendo o židovskem mučeniku, a ne njegovega osvobojenja. Oni hočejo vladi izmamiti skrivnost, da bi jo kompromitovali in ponižali, a v prve vrsti, da ponižajo vojsko.

»Kreuzzeitung« v Berlinu piše, da se avstr. Nemcem ne more svetovati dovolj resno, naj se ločijo od ekstremnih elementov, ako hočejo doseči kaj. Nevarnost, da izgube na Českem tla v korist tem, je nerazmerna majhna v primeri z opasnostjo, ki jim preti iz te zveze. Občestvo z ljudmi, ki se ne strašijo niti očitih antidinastičnih izgrediv v českem dež. zboru, škoduje Nemcem tudi pri onih, ki pripoznavajo njih težnje, in ta škoda se ne dá niklar poravnati.

O secesiji Nemcev iz dež. zbora češkega piše »Nowa Reforma«: »Vsa komedija nemških secesionistov je isto tako bez vkusa kakor smešna. Ako so nemški poslanci uže hoteli napraviti demonstracijo, bi

jo bili morali popreje. A bilo jim je za mandate, ker bi jih izgubili, ako bi jih ne vršili 6 tednov. Čakali so torej potrpežljivo, da se je dež. zbornsko zasedanje približalo koncu, in tedaj ostavili korporativno zbornico. To jih ne stoji nič in tako cen efekt te igre poviša Wolfovo slavo. Vsa secesija izgubi svaj učinek ker je zapoznala in bez posledic. Ako so hoteli Nemci le dokazati, da si češki dež. zbor pomaga tudi bez njih, potem pa niso zgrešili cilja.«

Drobtine.

V »Katol. domu« v Ljubljani prireja »Leonova družba« ob sredah »prijateljske večere«, kjer se razpravljajo razna dnevna prašanja. Izdajala bo tudi brošurice o najraznejših stvareh političnega, gospodarskega, literarnega obsega, ter jih za par kraj. carjev razpečavala med narod. »Katol. narodni stranki« se mora priznati neu. norna in vsestranska delavno-t, zato pa tudi prospeva. »Narodna« ali napredna pa le spi, — in torej tudi ne doseže nobenih pravih vspehov.

Koroška hranilnica je darovala 91.570 gl. za javne namene; od teh 25.570 gl. v povišanje jubilejnega zaklada na 100.000 gl.

Letošnjo pomlad prično v Ljubljani graditi nov deželni dvorec, kjer bo de tudi zborovanje dež. zbora. Stavba bo stala 250.000 gld.

Koroški dež. zbor je dovolil meščanski šoli v Volšbarku 6000 gld. in v Velikovecu 15.000 gld.

21. feb. je bil v Zagrebu Vereščagin na čast banke, katerega so se udeležili vsi hrvatski umetniki.

Vereščagin v Zagrebu. »Hrv. Dom« sporoča, da je Vereščagin došel iz Budimpešte v Zagreb, misleč po izjavah in podatkih, katere so dali Madjari, da pride v povsom madjarsko mesto. Bil je torej jako iznenaden, ko je došel v povsom slovansko mesto. Ogledal si je stolno cerkev, galerijo slik in muzeje. Zanimale so ga tudi okoličanske narodne noše. Nakupil si je veliko zbirko domače obrti. — »Društvo umetnosti« mu je priredilo slavnostni obed. Tu je pripovedoval: Ko je pred 15 leti hotel izložiti svoje slike v Dublinu, si je pridobil v ta namen v Rusiji priporočilna pisma na najodličniše osebe v Irski. A nijedne ni mogel dobiti, vse so bile radi političnih pregreškov v zaporu. »Zdi se mi, da so Angleži in Madjari z ozirom na liberalnost povsem jednaki. Oboji so liberalni, a samo zase, ne tudi za druge.« — Umetnik obžaluje, da Rusi malo znajo o Hrvatih, in pravi, da bi kulturno zblizanje bil' za oba naroda velike koristi. Vereščagin je 22. feb. odpotoval iz Zagreba preko Pešte v Moskvo. Izložba bo v dvorani hrv. zem. glasbenega zavoda. S to spojene bodo tudi druge slavnosti, posebna predstava v gledišču, koncerti, izleti v okolico itd. Da bo de možno občinstvu z dežele ogledati si razstavo, se priredé posebni vlaki. Imovitšem Slovincem se nudi sedaj prilika, da posetijo Zagreb ter si ogledajo dela slavnega ruskega slikarja.

30 letnico je slavila čitalnica na Cetinju.

Pok. mitropolit Mihael se je porodil 1826 v Soko Bani na Srbskem. 1845 je dovršil bogoslovje v Belgradu kot dijak mitropolita Petra. Na vabilo carjevo je došlo tedaj šest mladeničev v Kijev na duhovno akademijo, med temi i Mihael. 1853 je vstopil v samostan pod slavnega ruskega mitropolita Filareta v Kijevu. 1854 se je vrnil v domovino in postal profesor bogoslovja, drugo leto biskup v Šabacu in 1859 srbski mitropolit. — Ruski car, srbski kralj, črnogorski knez so ga odlikovali z najvišimi redi. 1895 mu je sv. sinod srbske cerkve podaril belo kamilavko z briljantnim križem v znak zaslugam za cerkev.

Povodom pogreba mitropolita Mihajla je bila po vseh Belgrajskih cerkvah služba božja. V stolici je bilo nad 200 svečnikov od vseh srbskih episkopij. Prisotni so bili vsi drž. dostojanstveniki in vsi veljaki. Ko so truplo donesli pred cerkev, govoril je tu minister proruske in cerkvenih poslov. Nato so prenesli truplo k zapadnim vratom, kjer je govoril rektor bogoslovja; na kar so zopet nesli mrtveca v cerkev in ga spustili v grobnico. Za čas prenosa krog cerkve je vojaštvo odavalo počast.

V Zagrebu se je 25. feb. vprizorila slavna igra grofa Leva Tolstega, »Moč tmine« — ali kjer greh dahne, življenje usahne«, v prevodu Gajtana. Odlikovala sta se med predstavljavci rojaka, gd. in ga. Borštnik.

30 letnico svojega književnega delovanja slavil je srbski pisatelj urednik „Glasa Črnogorca“, dr. Lazo Tomanov č.

Na Češkem plačujejo davka: Teplice 608.210 gl., Liberec 433.230 gl., Karlovi Vari 298.150 gl., Ustje nad Labo 278.450 gl., Zatec 242.750 gl., Plzen 550.240 gl., Budejevice 206.430 gl., Kladno 122.050 gl., Kolin 110.205 gl.

22. jan. je slavil šolski svetnik J. Jahn svojo 60. letnico in za jedno 40 letnico pisateljstva. On je vodja češke ženske gimnazije »Minerva«.

Češki muzej je dobil od prof. Truhlača v dar dragoceno zbirko spisov humanista Hrubega z Jeleni.

Češki zgodovinar, vladni svetnik prof. W. Tomek, slavi letos svojo 80. letnico. Učena društva češka hočejo prirediti primerno proslavo.

† Zuraj Matuška je umrl v Liptovskem sv. Nikolaju 24. feb. v 89. letu življenja. Prvotno evang. duhovnik, potem juris. uradnik, bil je velik podpornik slovaških kulturnih teženj in pospeševatelj njih literature.

Nekdanji srbski vojni minister Mondena je bil rodem Francoz, a ko je knez Mihael ustanovil srbsko vojsko, postal vojni minister ter je mnogo storil za srbsko armado. Sedaj ima 85 let in živi v Parizu. Kralj Aleksander mu je podelil dostojanstvo generala.

Češko bogoslužje na Dunaju. V I. okr. pri Ligvorjancih ob 7. zj. propoved, ob 3. pop. krš. nauk; pri sv. Ari ob 10. uri pridiga; in to vsako nedeljo in praznik. — v III. okr. v redovniški cerkvi ob nedeljah pop. ob 3. propoved z blagoslovom; — v VII. okr. pri Lazaristih ob ned. pop. ob 2 propoved; — v X. okraju vsako ned. in praznik ob 1/25 pop. propoved; isto tako v Meidlingu ob 5 pop.; — za protestante vsako nedeljo propoved v kapeli v 6. okraju. — Te češke službe božje so pač očiten dokaz, da je Dunaj povsem in do cela nemški!

Češka pisateljica Žofija Podlipska je napisala 114 romanov in povesti, 26 povesti za prosti narod, 4 gled. igre, 100 drobtin, 100 povestic za mladino, 50 otroških drobtin in 13 otroških gled. iger; 20 literarnih in živatopisnih studij.

Pri najnovejših statističnih izveštjih prof. Hickmanna je v Cislitaviji Slovanov 15.320.000 (60-1%), in sicer Čehov 5.940.000 (23-3%), Poljakov 4.030.000 (15-8%), Malorusov 3.370.000 (13-2%), Slovencev 1.270.000 (5%), Srbov in Hrvatov 710.000 (2-8%).

V Dunajskem „Kunstverein“ je razstavljena slika Kijevskega umetnika Nikolaja Lunda.

Odbor polit. društva severno za Moravsko je sklenul, da v proslavo Palackega priredi za vse stanovne češkega prebivalstva primerna predavanja o Palackem, in da se v spomin letošnjega jubileja v Olomucu osnuje javna ljudska čitalnica.

František Pivoda, češki skladatelj, je umrl 4. jan. 1893. Porodil se je 1824 v Žeravicih na Moravskem.

V klubu čeških turistov v Pragi je predaval dr. Vratislav Cerny o Črni Gori. Donesel je seboj bogato zbirko orožja, oblačil, ročnih del in mnogo fotografij krajev in znamenitih oseb za razjašnjevanje govora. Opisal je zgodovinski razvitek in prebivalstvo. — Takih javnih predavanj bi moralo več biti tudi po slovenskih mestih.

Povodom proslave 20 letnega glasbenega delovanja Josipa Marinkovića je Belgradski odbor, ki je provel to proslavo, sklenul, da ostane kot odbor za izdaje Marinkovićeve kompozicije. Ves dohodek, ki so ga donesli v Belgradu in drugod prirejani slavnostni večeri, uporabi se za to izdajo. — J. Marinković je bil odlikovan od kralja Aleksandra srbskega ob svojem jubileju z redom sv. Save 4. vrste v priznanje za zasluge, katere si je stekel za srbsko glasbo.

Dvestoletnica. 1693 je bil car Peter Veliki na Dunaju, in takrat je propovedoval jezuit Wolf gostu na čast v češkem jeziku. Češko bogoslužje se je takrat pogostoma vršilo na nemškem Dunaju.

Učimo se od Čehov! — V neki Praški gostilni nabralo se je v korist narodnih in dobrotnih ustanov v letu 1897: 1172 gl. 45 kr. Od 1880—1897 se je nabralo v isti gostilni 24.029 gl. 42 kr. in to krajcar po krajcarju. In tako se godi po drugih gostilnah.

Na Madjarskem je v srednjih šolah 51.716 dijakov, in med temi 11.180 Židov. Na Trenčinski gimnaziji je bilo 170 katol. in 175 Židov. Na to gimnazijo dajejo na leto od katol. fondov 14.400 gl. poleg fondov, katere je imela gimnazija uže popreje. Polovina tega denarja se potroši za Žide. — V Budimpešti je 200.000 Židov, a nimajo svoje gimnazije, temveč izkoriščajo druge.

V fond carja Aleksandra III., ki ima namen, graditi cerkve in šole na sibirski železniški progi, je doslej nabranih 460.000 rub. Na to vsoto dozidanih je uže 106 cerkev in 76 šol.

Prof. Vsevolod Pavlovič Svatovskij v Petrogradu pripravlja poljudni opis o češki zemlji in prosveti. Delo bo imelo lepe slike. Ves čisti dohodek je namenjen češki Matici šolski.

»Svět« javlja, da knez Tenišev prirejuje ogromno geografsko izdanje, katero hoče izložiti 1900 v Parizu. To izdanje bo veljalo poldrugi milijon rublj.

Šolstvo na Češkem. Meščanskih šol je 123 za dečke, 91 za deklice čeških, — 87 za dečke, 67 za deklice nemških. — Ljudskih šol je: jednorazrednic 444 čeških, 646 nemških; dvorazrednic: 902 čeških, 629 nemških; trirazrednic: 581 čeških, 341 nemških; štirirazrednic za dečke: 14 češ., 16 nem.; za deklice 7 češ., 10 nem.; za oboje: 277 čeških, 158 nem.; petrazrednic za dečke 118 češ., 91 nem.; za deklice 119 češ., 87 nem.; za oboje 295 češ., 146 nem.; šestrazrednic za dečke 12 čeških, 3 nemške. Za deklice 11 češ., 6 nem.; za oboje: 25 češ., 23 nem.; sedemrazrednic: za dečke 2 češ., nobene nem.; za deklice 4 češ., 1 nem.; za oboje: 2 češ., 1 nem. V vsem torej ljudskih šol: 2813 čeških, 2158 nemških. — V čeških okrajih je 638.498 otrok v 9685 razredih, — v nemških 370.133 otrok v 6331 razredih. Privatnih šol je 114 čeških in 146 nemških. — Otrók, ki so dolžni obiskovati šole, je bilo 1.025.283, javne ljudske in meščanske šole je pohačalo 1.027.916 otrok, med temi 13.093 takih, ki se niso imeli starosti, in 24.511 takih, ki so uže prekoračili starost, ki jih obvezuje pohačati šolo. — Od šole dolžnih otrok je 24.511 pohačalo privatne šole; 14.487 je pohačalo više (srednje) šole ali pa imelo pouk doma, 4116 jih je bilo zaradi duševne ali telesne nezmožnosti brez pouka, 538 normalnih otrok je bilo brez pouka. — Skupni troški za šole znašali so leta 1896 vsoto 14.173.252 gl.

Pri nemškem kancelarju se je pritožila evangelijska zaveza, da je pruski poslanik v Vatikanu Bülow, pri slavnosti prirejeni od nemških katolikov v Rimu v proslavo rojstnega dne nemškega cesarja, opustil napitnico ital. kralju, a napil papežu. — Cesar je izrazil svojo nejevoljo vsled te pritožbe. Papežu je priznana za njegovo osebo suvereniteta, in torej bi bila ob tej priliki napitnica kakemu drugemu vladarju neumestna. Zvestoba Nemčije k zvezi z Italijo je premočna in tudi ital. prebivalstvu preznana, da bi je omajala kaka napačna razlaga te prelke.

Velimir Teodorovič, v Monakovem, umrši nezakonski sin kneza Mihaela, je zapustil vse svoje imetje srbski državi v kulturne namene.

„Slov. Matica“ izda nov stenski zemljevid slovenskih pokrajin na štirih listih, ki bo izdelan tako kakor generalna karta c. in k. vojaškega zemljepisnega zavoda. Čim več izvodov se bode tiskalo, tem cenejši bo iztis. Zato vabi na naročbo zemljevida.

„Društvo za pospeševanje gospodarskih interesov Dalmacije“ je imelo na Dunaju sejo, v kateri je sklenulo, da se „vodnik po Dalmaciji“ od prof. Modriča, s slikami Fischerja, tiska v 20.000 izvodih, v hrvat. nemškem, italijanskem in francoskem jeziku. Troškov bo 12.000 gl., polovino plača društvo, polovino prijatelja Dalmacije, grofa Harrach in Lanckoronski.

„Slov. Narod“ v svojem navdušenju za Zolo uže sega daleč čez meje poštenega poročevalca. O Dunajskem shodu krščanskih žen pravi: »par tisoč spokorjenih grešnic, brunih, v Luegerja zaljubljenih, predmestnih starih devic, nevidnih župnijskih kuharic in deklet ter cela armada slavnoznanih hišnic se je zbrala na rotozvu, da slovesno protestujejo, ker je poslalo 500 odličnih dunajskih dam in gospic Zoli priznalno pismo“. Bolj podlega poročila nismo čitali niti v najstrupenšem Dunajskem židovskem listu, nego je ta, v Ljubljanski uredniški sobi skovani članek. Dasi sem velik nasprotnik klerikalcev, vendar mi se istotako gabi tako zasramovanje poštenega Dunajskega ženstva, kakor poveljevanje onih odličnih dam in gospic, — ki so vse prek Židince ter podpisale adreso vsled židovske agitacije in v židovske namene. — S takimi argumenti ne dokaže „Sl. N.“ nobenemu razumniku veljave svojega ljubljence Zole. — Sploh je v zadnjem času „Sl. N.“ zelo naklonjen židovstvu in jako neprijazen antisemitizmu; — in vendar moramo Slovenci biti tako iz socijalno-gospodarskih, kakor iz narodnostnih vzrokov odločni antisemiti!

X+Y.

Beljaški mestni zbor je po nasvetu dr. Egerja sklenul resolucijo, obsojajočo surovo početje proti nemškim akademikom, v katerem vidi javno nasilstvo pod zaščito Ljubl. župana, in izreka »Carniolem« za njih možki nastop za vzdrževanje nemške pravice popolno priznanje. Zabranitev znamenj v Pragi in Ljubljani smatra za udarec nemškemu narodu in oskrnjenje nemškega prava — Prav za predpust!

Ruski sv. sinod je odobril, da se peva v Rusiji liturgija, katero je zložil srbski skladatelj Stepan Mokranjac v Belgradu.

Za spomenik carju Mirotvorcu Aleksandru III. v Moskvi, je nabраниh 1.761.737 rub., a nadejajo se, da dobé v vsem 2—3 milijone.

Po časniških poročilih se je princezinja Viljemina Holandska zaročila z Ljudovitom Napoleonom, polkovnikom v ruski vojski. —

Iz Jekaterinske gubernije je poslal nekdo v tovarno sladčič v Kralj. Vinogradih pismo s češkim naslovom ter pristavil s cirilico: „V Čehiju“. Ruska pošta je list dostavila do avstr. meje, od tu pa ga je poslal uradnik — v Texas v Ameriko. Prepotoval je potem črez pol sveta in se naposled črez pol leta vendar srečno dostavljal nadpisancu.

V Petrogradu je slavilo češko pomožno društvo svojo 20 letnico. 18. dec. s slavnostnim večerom v rest. »Contant«, Rusko himno in „Kje domov moj“ je igral kvintet, po zložbi vojaškega kapelnika Koukala, rodom Čeha; Čeh Paleček, glavni režiser carske opere, je peval koncertne in operne skladbe.

Slovanski mecen, baron Aleks. Nikolajevič Štiglic v Petrogradu, je 21. jan. na slavnostni večerji, prirejeni na njegovem domu, najodličnejšim članom, v svojem govoru povdarjal: »Slovani trpé, ker še niso jedini med soboj. Skrajni čas in potreba je, da se zjedinijo. Uže davno bi bilo treba odpustiti grehe Bolgarom in Srbom, pomiriti se s Poljaki in spomniti se Čehov, hrabrih stražnikov slovanskoga prapora na zapadu in udanih Rusom. Čehi so nam pokazali, da je jedini sovražnik Slovanov — Nemec; a mi Rusi priznavamo Čehom povsem, da, ako je kdo škodoval nam Slovanom, bil je to Nemec. — Dokazuje nam to zgodovina Slovanov ob Labi, Odri in Visli, ob Donavi in Dravi.«

V Petrogradu so otvorili vsenčiliške kurze za občinstvo, kakor jih imamo uže drugo leto na Dunaju. V dež. zooru niže-avstr. je sicer napadal antisemit Gregorij, a kakor se vidi iz ogromnega števila slušalcev, ki so se prijavili v Petrogradu, vedo drugod boljše ceniti potrebo više izobrazbe.

Češke dame Praške so poslale prof. Balzerju adresu za njegovo zavrnitev Mommsena.

V Galiciji je 13.593 židovskih krčem.

V združenih državah severoameriških izhaja 19.582 angleških, 741 nemških, 73 danskih, 65 švedskih, 56 španskih, 51 francoskih, 35 čeških, 33 poljskih, 25 laških, 18 holandskih, 13 hebrejskih, po 8 slovaških in slovenskih, o portugijskih, 4 kitajski, 3 finski in madjarski, 2 ruska in latinska, po 1 irski, grški, armenski, arabski in japonski časopis.

Državni dolgovi (v frankih):

Francoska:	26.123 milj.;	na 1 preb. pride	678 frankov
Ruska:	16.276 »	» » » »	157 »
Angleška:	16.019 »	» » » »	402 »
Nemška:	13.971 »	» » » »	301 »
Avstr.-Oger.:	13.971 »	» » » »	321 »
Italija:	12.935 »	» » » »	413 »

Grof Thun je bil rojen 1847 kot sin bivšega predsedjalnega poslanca v Frankfurtu; služil je prvotno pri vojaki, a izstopil iz vojske in se posvetil parlamentarnemu življenju; 1879 so ga volili češki fevdalni plemenitaji v državni zbor. 1889 je postal cesarski namestnik na Češkem, 1896 še le je odstopil. Prvotno od Čehov kot pristaž slavljen, je bil pozneje od njih srdito napadan. Branil je 1890 sporazumljenje z Nemci, 1893 je predlagal obsedno stanje za Prago. Z grofom Badenijem je bil v hudi borbi.

Dijaštvo.

V Pragi so moravski dijaki izjavili v resoluciji, da je pomirjevalna akcija na Moravskem Čehom kvarljiva, in da Čehi z njo izdajejo svoj državnopravni mandat.

»Basler Anzeiger« 5. feb. piše o avstrijskih razmerah ter pravi, da nikakor ni bil oduševljen o dijaškem štrajku, ker v tem ne vidi uspešnega niti častnega postopanja. Nezmerne opozicije proti jezikovnim naredbam ne more razumeti, in obžaluje, da so bili dijaki zapleteni v to. Ako tudi prepoved znakov ni opravičena, bi morali vendar pomisliti, v kakem nemirnem razpoloženju je bil češki narod, in sami od sebe priti do tega, da ga z znaki ne razdražujejo še bolj.

Romunsko dijaštvo namerja za 15. marca izjave proti Madjarom. Največa demonstracija pa se namerja v Blasendorfu, povodom odrnitja Barbutovega spomenika.

Berolinska tehnika je imela 3207 slušateljev, v strojniškem oddelku 1434, tujcev je med temi 214.

Vpisovanja na nemški Praški univerzi je določeno od 7.—21. marca. Dijaki morajo osebno predati dekanu svoj »nacionale«, na katerem podpišejo znano obljubo, ter ga dobé pregledanega od njega, ko mu ustmeno ponové obljubo, in jih on opozori na važnost iste. Po drugih vseučiliških bodo vpisavanja kot običajno, le da je »nacionalu« letos tiskana in obljuba, katero morajo podpisati dijaki.

Akad. senat Dunajskega vseučilišča je sklenul, da dopusti le take vloge na akad. oblasti, ki so pisane v nemščini. Isto se je sklenulo na politehniki Dunajski.

Hrvatsko akad. društvo »Krešimir« v Budimpešti je bilo razpuščeno, ker akad. oblastim otežkočuje kontrole, da se i veterinarji in trgovski akad. sprejemajo v člane, ter ker morejo Hrvati bolje doseči smoter, zaradi katerega so si osnovali to društvo, s tem, da vstopijo v »Egyetemi kör« (vseučil. društvo).

Petrogradsko vseučilišče ima: 3615 rednih, 85 izrednih slušateljev. 510 dijakov je lani z diplomami završilo kurse. Univerza je izdala prošlo leto: 232.725 rub. za osebje in učne pomočke, 124.614 za specialne nabave, 167.614 za ostale izdatke. 223 dijakov je stipendistov, ki so prejeli skupno 86.985 rubl.; od ostalih dijakov je prejelo 651 podpore 9909 rub. — Od plače za učnino itd. je bilo oproščeno 601 dij. za vsoto 15.025 rub.

RAZGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

A) SLOVENSKE DEŽELE.

Sprava Slovencev na Kranjskem Stranki se niste spojili, a sklenuli ste za ostalo triletno dobo dež. zbora aliancijo za sodelovanje. Ostaneta dva kluba, ostanejo vsi organizmi obeh strank. — Ako se tudi ni sklenul mir, pa se 'je sklenulo vsaj premirje, kateremu naj bi sledil stalni mir.

Kranjsko. V mestnem zboru Ljubljanskem je stavil obč. sv. Plantan nujni prodlog, naj župan posreduje pri dež. preds., da ne pošlje k sejам poročevalca za uradni list, ki zajedno perfidno poroča Graškim novinarjem, kakor se je to zgodilo zadnji čas. — Obč. sv. Požar je poročal o ustanovitvi mestne godbe. Da jo podpirajo, oz. ji dajo zasluzka, sta obečali le »dram. dr.« in »glasbena Matica«; — nemška društva in pa hranilnica so proti nji. Ker bi torej bili troški preveliki, se za sedaj opusti osnova lastne mestne godbe.

»Katol. polit. društvo« je imelo 788 členov. Shode je priredilo v Radečah, Žireh in Škofji Loki in javni dr. shod v »Katol. domu« v Ljubljani. Dohodkov je bilo 570 glđ. 60 kr., stroškov 555 glđ. 60 kr.

Tržaško. V Trstu je bila 4. marca, povodom 50 letnice italijanske ustave, protiaustrijska demonstracija v gledišču Politeama Rossetti, v kateri gostuje italijanska operetna družba. Nekaterniki so jo hoteli udušiti z sikanjem; a bila je le tem hrupnejša. Ko je trajala skoro pol ure, so gled. izpraznili.

Tržaški deželni zbor, katerega v istini letos ni bilo, je razpusil dež. glavar pismeno.

Italijanski mestni očetje Tržaški na dan Cavallottevega pogreka niso prišli, vsled narodne žalosti, k seji mestnega sveta, ki je bila s tem onemogočena ta dan.

Štajersko. Graški mestni svet je 25. feb. izrazil »svojo največo ogorčenost o bezmernih nesramnostih, katerim so nemški narodnjaki v Ljubljani izpostavljeni od strani tamošnje neizobražene in izobražene so-

drge (Pöbel)? — Nadalje se je izrekla rektorju prof. Thannerju zahvala za »sijajni govor« v dež. zboru.

Novi slovenjegraški okrajni glavar Zoff, po sporočilu »Dom.«, prav surovo napada župane, ki mu dopisujejo slovenski.

Volitev v okr. bolniško blagajno Celjsko je namestništvo v Gradcu ustavilo radi nepravilne razdelitve delegatov na pritožbo Slovencev, ker so nasprotniki z vsemi možnimi sredstvi hoteli si zopet pridobiti večino.

Za letošnji vojaški nabor v vranskem in gornjegrajskem okraju so dobili fantje — nemške pozovne liste, kar se ni dogajalo druga leta.

B) OSTALI SLOVANSKI SVET.

Državni zbor je sezvan v dan 21. marca.

Novo ministerstvo. Cesar je sprejel ostavko Gautschevega ministerstva in imenoval grofa Fr. Thuna ministerskim predsednikom ter ga poveril s sestavo novega ministerstva.

Novo ministerstvo je pa sestavljeno takó: predsednik in minister za notranje posle: grof Fran Thun; minister za deželno brambo: Grof Welsersheimb; minister za železnice: dr. H. rit. Wittek; min. za uk in bogočastje: grof Bylandt-Rheidt; minister za kmetijstvo: baron Kast; min. za finance: dr. Jos. Kaizl; min. za trgovino: dr. J. M. Bärnreither; minister za Galicijo: vit. Ad. Jendrzewicz.

Iztopivši ministri so bili odlikovani, in sicer: bar. Gautsch z briljanti vel križa Leopoldovega reda; Böhm, Körber in grof Latour pa z železno korono I. vrste. Razmere na Češkem in pred vsem pogajanje z Ogersko so povod, da je odstopilo Gautschevo ministerstvo.

Poljedeljski min. bar. Kast je bil 1859 rojen na Češkem; 1884 je vstopil v drž. službo, a 1895, po očetovi smrti jo ustavil ter prevzel po njem gospodarstvo svojih posestev. Bil je voljen v gornjeavstr. dež. zbor in odbor. Pristaš je klerikalne stranke.

Finančnim. dr. Kaizl je rojen 1854 na Češkem, postal 1879 vseučiliški docent v Pragi; a bil poleg tega tudi advokat. 1883 postal je izredni profesor na češki univerzi in tehniki. Od 1885 je državni poslanec. Poleg političnega delovanja je deloval tudi strokovno slovstveno. Dr. Bärnreither, 1845 v Pragi rojen, je bil justični uradnik, a kot državni poslanec glavni govornik liberalnih veleposestnikov.

Ad. vit. Jendrzewicz, 1847 rojen je bil državni uradnik, a izstopil iz službe in oskrboval svojo posest. 1891 je bil voljen v drž. zbor in postal podpredsednik poljskega kluba.

Dunaj. Dunajski Čehi so sklenuli, da sozidajo v Leopoldovem predmestju »Narodni dom«.

Ustavoverno veleposestvo je v svoji konferenciji sklenulo, naprositi dra. Bärnreitherja, da vstopi v ministerstvo, a da naj ne sprejme nobenega političnega resorta, temveč trgovinsko ministerstvo. Kljub temu si pridržuje stranka polno svobodo.

Nemško-nacionalni listi so za nadaljevanje obstrukcije.

Češko. 2. marca bila je prepoved znakov v Pragi preklicana. Burši pohajajo zopet s svojimi čepicami in trakovi po mestu, ne da bi jih kdo nadlegoval radi tega.

Mestni zbor v Hebu je sklenul resolucijo, da naj vsi nemški poslanci najstrože nasprotujejo tudi novim jezikovnim naredbam.

Vodstvo mladočeške stranke izjavlja, da je dr. Kaizl vstopil v ministerstvo z vednostjo voditeljev narodno-napredne stranke na Češkem in češke ljudske stranke na Moravskem.

Moravsko. Moravski dež. posl. dr. Popelak je povedal z ozirom na mirovno akcijo, da stojé nemški dež. posl. gledé jezikovnih naredeb na istem stališču, kakor nemški državni poslanci. Na Moravskem pa je treba preosnove volilnega reda v dež. zbor zlasti v trojnem oziru, (indirektne volitve v kmečkih okrajih, ustna volitev, visoki cenzus). Z zmžanjem cenzusa pa bi se glasovno razmerje v toliko predručilo, da je pretila premoč Čehov v deželnem zboru. Zato so morali Nemci paziti na varstvene naredbe, da zabranijo pretežnost češkega vpliva. Jedna teh je bila vvedba narodnostnih kurij s pravom veto v narodnostnih in narodnopolitičnih vprašanjih, druga je bila ločitev deželnega šolskega sveta v nemško in v češko kurijo. Nemci na Moravskem naj si bodo v zvesti, da njih poslanci v dež. zboru niso učinili ničesar njim v škodo. Dokler nimajo najgotovjših garancij, ne dopusté nikakor premembe sedanjih razmer. — Torej ne iz pravcoljubja, ampak le iz potrebe, ali po Lippertovem, iz »egoizma njih rase« so vprizorili vso — »pomirjevalno akcijo« na Moravskem.

Sileško. V Tešinu je bil 28. feb. veliki kmetski shod. Posl. Richter je zatvrjeval, da vsi nemški poslanci ostanejo zvesti prisegi zvestobe, katero so stvorili prošlega leta. Propasti ne morejo, ker stoji ves narod za njimi. V adresi je dosegla češka domisljavnost svoj vrhunec. — Ko je rekel socialni posl. Schrammel, da nikdor ne bo smatral tega shoda za kmečki shod, nastala je taka rabuka, da ga je predsednik moral zaključiti.

V Tešinu je kršč. soc. stranka na narodnem shodu sklenula te točke svojega programa: vvedbo poljskega jezika v vseh poljskih občinah, izključno poljski učni jezik v vseh poljskih učiliščih in obligatni pouk v poljščini na vseh ljudskih šolah; udeleževanje poljskega naroda pri občinskih volitvah; poljske napise na vseh železniških postajah na Sileškem.

Galicija. V Samboru je dr. Roszkowski na volilnem shodu rekel, da je sedaj vprašanje o češkem drž. pravu na dnevnem redu. Poljski klub pa nikdar ne privoli v to, ker bi to oslabilo moč države.

Hrvatsko. Radi volilnih izgrediv v Bošnjacih je po Zagrebškem sodišču obsojen župnijski pomočnik Firinger na 6 tednov zapore, 50 kmetov v ječo, a 21 nedolžnimi spoznanih.

V Ogulinu sta bila po prekem sodu Gjuran in Lazo Ratiša obsojena k smrti in obešena vsled zločinstva umora.

Dr. Voršak je imenovan pomožnim biskupom za Djakovo. On je vnet pristaš svojega škofa Strossmayerja. Srbska banka v Zagrebu je izdala svoje izveštje za 1897. leto. Čistega dobička ima krog 103.000 gl.; to je 6% na vplačano glavnico.

Hrvatski sabor. Smičiklas razloži protestantsko vprašanje v Hrvatski od 16. veka. Hrvatski stanovi in redovi niso dovolili zajedniške cerkve, pa so začuvali svoj teritorij. Še 1832 Hrvati niso hoteli protestantizma na Hrvatskem. Občine, ustanovljene 1884, ne

spadajo pod Ogersko, temveč so samostojne. Isto velja za Osesko občino in njene podružnice. Pazova, Beška in druge občine so se emancipovale od ogerskih oblastij, ko je bila vvedena tam madjarščina. Ako so sedmograjski protestanti samostojni, zakaj bi ne bili hrvatski? — Kutuzović razloži, da so občine v Slavoniji in Sremu bile doslej v odnošaju s seniorati v Ogerski. S to osnovo se krši hrvatsko pravo v bogoslovnem oziru. — Dr. Břesztzenszky se protivi banu, ki je rekel, da odnošaji protestantov ostanejo jednaki in nedotaknjeni po tej osnovi. Osnove v virovitiški in poseški županiji niso v nikaki zvezi z Ogersko. S to osnovo se torej ne potrjuje sedanje stanje, temveč menja kar najradikalniše. Cerkev ima tri suverenosti, moralo, vero in upravo. Ban priznava prvi dve, a tretji se protivi in se pozivlje na katoliško cerkev in na konkordate. A kaj so konkordati drugega, nego pogodbe dveh suverennih faktorjev; kjer ni konkordatov, tam še bolj priznava država suverenost cerkve, ker se ne meša v njeno upravo. Spominja naj le na Srbijo. Patent ni provedel jedinstvi cerkve na Hrvatskem; na Ogerskem je ta patent iz veljave, a protestantski zakoni od 1893 niso za Hrvatsko veljavni.

Protipredlog dr. Břesztzenskega v povrnitev osnove odseku, je ta tako utemeljeval: Ban ni zakona publikoval popreje v tisku, tako da se težko orijentuje o njegovem zadržaju. Vlada se boji kritike javnosti, a ako jo ignoruje, je to znak neustavnosti. Zato smo izročili protipredlog. Odbijamo zak. načrt iz dveh vzrokov. S cerkvenega in z državnopravnega stališča. Helvetska in avgsburška cerkev je na Hrvatskem zakonito priznana, ker je državnopravna cerkev, a zato ni vzroka, da se pri nji odstane od suverenosti organizacije. — Govornik primerja odnošaje pravoslavne in protest. cerkve. V Bosni in Hercegovini je monarhija uredila odnošaje pravoslavni s carjigrajskim patrijarhom. Oni predlog pa proti izrecni volji vernikov sili cerkev na to, kar je proti njenemu ustroju. Hrvatska more biti samostalna v cerkvenem oziru, je ne veže. — Vladi je bilo do tega, da 86 000 protestantov podvrže protest. cerkvi na Ogerskem. Na Hrvatskem je največ protest. Nemcev in Slovakov, a znano je, kako postopajo Madjari proti nemadjarским narodom. Načrt namerja le madjarizacijo protestantov. Jediní modus bi bil, ko bi se Hrvat. in ogerski protestanti izjavili za to, da bi Hrvat. vlada stopila z vrhovno cerkveno oblastjo v dogovor, sabor sklenul in vlada potvrdila zakon. — Ban Khuen-Hedervary pravi, da so bili zakoni stvorjeni tudi za Hrvatsko, no v tem oziru je nedostajalo zakonske podstave. S tem predlogom hoče vlada popraviti ta pregrešek. Samostalne cerkve ni tako lahko organizovati; kdor zahteva to, hoče, da dežela plača organizacijo. Vlada hoče svoboden razvitek cerkve. — Dr. Derenčin pravi, da je ban jedini zagovornik načrta. Kontrasignatura jedinega madjarskega ministra nima za Hrvatsko nobene veljave.

25. feb. Dr. Zahar oporeka očitaniu klerikalizma, ako branijo posl. prava cerkve. Ako hočejo, da budi država krščanska, so povsem onega mišljenja, kakor Bismarck, ki je isto izrazil večkrat v pruskem dež. zboru, kjer je tudi zahteval, da zaradi tega ne pridi noben Žid v držav. službo. — Protestantska cerkev je od vseh najbolj dopuščala vpliv države v svoje stvari. A ta načrt je proti Hrvat. avtonomiji. Protestanti naj bodo sredstvo za madjarizacijo Hrvatske. Ban je za

časa svojega službovanja jasno dokazal, da mu je le zato, da povsod ugodi Madjarom. — Dr. Pivierić se protivi temu, da narodna stranka dela v škodo Hrvatske. Po pogodbi je zajamčena popolna avtonomija v cerkv. oziru. Uprava v bogoslovnih poslih znači, da država po svojih organih izvršuje posle, ki ji pripadajo po zakonu. Ban to na temelju tega zakona izdajal dovolitev za sozvanje sinode in v imenu Nj. Veličestva izvrševal nadzorstvo med temi cerkvami. Nagodba urejuje le državnopravne odnošaje med Hrvatsko in Ogersko. Princip evang. cerkve je jezik. Govornik je razlog, da bi država cerkev silila na to, česar da noče, smatral dolgo važnim, a uveril se je, da so tudi drugod odnošaji te cerkve urejeni po držav. zakonih. Dr. Bauer je proti predlog, ki je nasilje na protestantizem. — Pri glasovanju propade protipredlog dr. Břesztzenskega, in sprejme se prehod v specijalno debato.

26. feb. je interpeloval Hegedić radi zlorab in protizakonostij pri volitvi nar. zastopnika v Kuprivnici. Volilce so v imenu zakona zapirali oni, ko bi morali ščititi osebno svobodo. Ko so bile vse ječe polne, so jih zapirali v šole. Posl. Hegedić navaja posamene slučaje. Volilec Katiušiću so dajali 30 gld., da glasuje za vladnega kandidata, a ker tega ni hotel stvoriti, so ga zatvorili. Mnogi Koprivničani niso smeli iz hiše, a Židje s svojim rabincem so svobodno korteševali za dra. Schwarza.

Ogersko. V držav. zboru je min. preds. bar. Banffy stavil zakonski načrt, da se v hvaležni spomin, da so se 1848 ustavna prava razširila na vse sloje naroda, in da se je vvedla odgovorna vlada, da se je osvobodila posest, vvedla tiskovna svoboda, enakopravnost in politična in državljanska svoboda v obče: za večne čase proglasi dan 11. aprila za narodni praznik kot obletnica onega dne, ko je kralj Ferdinand V. sankcionoval prevažne zakone iz leta 1848. — Narodni praznik — in sedanji odnošaji v »svobodni« Ogerski! —

Ogerska vlada je zaradi socijalističnega gibanja omejila tiskovno svobodo in pravo zborovanja; policija postopa sedaj le še bolj oblastno in samovoljno. V držav. zboru se je stavilo že več interpelacij radi tega.

Na Ogerskem je Dunajska »Arbeiterzeitung« prepovedana.

Socijalistiško gibanje na Ogerskem ter njegovo zatiranje od strani vlade je dovedlo do tega, da so sklenuli socijalisti izdajati svoj dnevnik. Zbirali so med seboj za kavejico listu in v kratkem nabrali nad 10.000 gld. List je izšel sredi feb.

Cesar bo za časa delegacij v Budimpešti, kjer se bode iste dni slavila 50 letnica ogerske ustave. Slavnostna seja ogerske zbornice bo na velikonočni ponedeljek 11. aprila, torej na isti dan, ko so pred 50 leti bili zakoni od cesarja potrjeni. Tem povodom bo cesar sprejel udanostne deputacije mesta, držav. zbora in dežele.

Nezavisna stranka ogerska je na predlog Košutov poslala predsedniku ital. zbornice čestitko, povdarja jočo simpatije med obema narodoma in želečo »velikemu ital. narodu« ob priliki narodne proslave »srečo in veličino Italije«. — Sklenula je tudi, da v zbornici stavi nujni predlog, da ta čestita ital. kamori k proslavi ustave.

Srbija. Povodom smrti mitropolita Mihajla poslal je predsednik sv. ruska sinode, Pobedonošev, brzojavno sožalnico srbski vladi: »Ves ruski narod opla-

kuje smrt visoko spoštovanega mitropolita Mihaela, ki je za pravoslavno cerkev in za srbski narod nemil vdarec. On je bil pravi rodoljub in čuvar svetinj svojih prednikov. Dal Bog, da se mu najde vreden naslednik. — V Petrogradu je bila v spomin mitropolita svečana paoihida, isto tako v Moskvi.

Srbskim mitropolitom je bil voljen 27. feb. škof Inokentij Niški. Kralj je volitev potrdil, slovesna instalacija je bila 28. feb. v stolici belgrajski. Inokentij je vladni kandidat.

Mitropolit Mihajl je zapustil 150.000 dinarov. 1000 dukatov je določil za svoj pogreb. Ker pa se je ta vršil na državne troške, pripade i ta vsota namenu, v kateri je določil svojo zapuščino: ustanovi stipendijev za srbske bogoslovce po ruskih univerzah.

Srbski poslanik v Parizu, Garašanin, je umrl 6. marca. Francoska vlada je srbski javila svoje sožalje. Truplo se je prepeljalo v Belgrad in tam pokopalo na državne troške.

Generalni prokurator ruske sinode, Pobedonošev, je novemu srbskemu mitropolitu brzojavno čestital k izvolstvi, ter za jednu srbski cerkvi in srbskemu narodu čestital k novemu mitropolitu.

V Srbiji se je 6. marca proslavila obletnica proklamacije srbske kraljevine in vladarstva kralja Aleksandra.

Papež Lev XIII. je 3. marca slavil 88. rojstni dan, ki je za jedno predvečer obletnice koroniranja.

V Belgradu je 4. marca proklamoval mitropolit poravnavo z umirovljenima biskupoma Demitrijem in Nikanorjem, ki sta, svojedobno voljena pod Teodozijem, veljala kot antikanonična. Prvi dobi Niško biskupijo, drugi postane vodja v semenišču. S tem je večletni razpor v srbski cerkvi dokončan. Naučni minister Gjorgjevič je dobil zato red belega orla.

Bolgarsko. Bolgari so 18. feb. v Sofiji slovesno praznovali 25 letnico smrti narodnega mučenika Visilija Levskega. Bil je vodja ustašev proti Turkom za časa bolgarskega osvobojenja in kot puntar ustreljen.

Vlada je zahtevala po svojem agentu Markovu v Carjimgradu od Porte pojasnila o zbiranju turške vojske ob bolgarski meji. Porta zbira v Makedoniji 75 batalijonov, katerim bo zapovednik Edhem paša. Turške oblasti so v Makedoniji konfiskovale 7000 pušk in mnogo streljiva, kar je došlo iz Bolgarije.

Knez Ferdiuand bolgarski je bil 7. marca v polure trajajoči avdijenciji pri cesarju Fran Josip.

Rusija. Novi upravitelj ruskega naučnega ministerstva, Bogoljepov, je bil porojen 1846. Po zvršenih jurid. studijah v Moskvi 1868 je postal repetitor pravnih studij na Aleksandrovi vojaški šoli; 1876 je postal docent na Mskovskem vseučilišču. Do 1893 je bil tudi rektor te univerze.

V ruskem pomorskem ministerstvu se je osnovala komisija, ki ima izdelati načrt za boljše utvrjenje Sebastopola, ki naj postane najmočnejša pomorska trdnjava v carstvu.

Ruska ladija »Peterburg« je 3. marca s 1563 vojaškimi novinci in 39 potniki odplula skozi Bospor v Vladivostok.

Ruska vlada je odposlala svečeniški misijon pod vodstvom arhimandrita Ambrozija v Korejo, da tam širi pravoslavje in ustanavlja ruske šole. Arhimandrit je izjavil, da se je tam uželo zelo razširil katoliški in

protestantski misijon, in da je treba krepke državne podpore pravoslavnemu, da bi vspevalo.

Ruska vlada je dovolila, da se v Odesi ustanovi abisinska kupčij-ka agentura, ter obečala dovolitev novih agentur v Petrogradu, Moskvi, Kijevu in Lodzu. Zajedno se ustanove v glavnih abisinskih mestih ruske agenture.

Slovansko dobrotvorno društvo v Petrogradu je imelo 26. marca slavnostno zborovanje, katero je otvoril grof Ignatijev z govorom, obžalujočim malomarnost širših ruskih krogov za slovansko stvar. V prošlem letu je imelo društvo 38 častnih, 75 dosmrtnih in 587 rednih članov; vzdrževalo je 23 stipendistov in 14 stipendistek, deloma na ruskih, deloma na tujih velikih solah. Dohodkov je bilo 25.307 rub., troškov 23.419 rub.; glavnice v rezervi 106.303 rub.

Nemčija. Pri razpravi o naučnem proračunu dež. zbora v Prusiji je rekel ministerijalni direktor Knegler, da uže jedno leto opaža upravno vodstvo, da se snujejo ljudske šole, kjer se bez vednosti oblastev uči čitati in pisati po poljski. Uprava tega ne more pripustiti, tem manj, ker ima povod, da misli, da za tem tiče še drugi nameni.

Poljska debata v pruski zbornici. 3. marca. Razprava o zakonu za naseljevanje. Posl. Motty izjavi, da Poljaki vstrajajo pri protestu proti zak. načrtu ter se ne udeležijo posvetovanj. Nato ostavijo zbornico. — Posl. Tiedemann priporoča načrt ter povdarja, da j zlasti poljski srednji stan Nemštvu nevaren. Posl. Hermann (centrum) pravi, da je zakon proti naravnemu in človeškemu pravu in proti ustavi ter poostruje narodna inerska nasprotja. Grof Limburg-Stirum mu odgovarja ter pravi, da Poljaki sami onemogočujejo mirno sporazumljenje. Minister Miguel vnovič povdarja potrebo zakona ter vedno rastočo agresivno tendencijo Poljakov. Z malimi, proti Poljakom naperjenimi določbami se nič ne doseže, ako se ne ukrepi za jedno Nemštvo. Obžaluje nasprotovanje centra, ki bi moral biti vendar tudi nacionalen, in svobodnjakov. Svobodnjak Ehlers brani Poljake. Nato se sprejme načrt proti glasovom centra in svobodnjakov. Po kratki debati se dovoli potem proračun komisije za naseljevanje v zapadni Prusiji in na Poznanjskem.

Pruski minister je vvedel v vse trgovske šole ruščino kot obvezni predmet. Da prouči organizacijo teh šol v Rusiji, je bil tje poslan dr. Haase.

Italija je proslavljala 50 letnico ustave, podeljene po kralju Albertu. Kralj Umberto je samozavestno in ponosno govoril o novi Italiji.

Znani pesnik in irredentaš Cavallotti je umrl v dvoboju. Irredenta v Italiji in zunaj nje pretaka salze po njem.

Turčija. Ruski poslanik Sinovjev je bil od sultana 5. marca sprejel v posebni avdijenciji in odlikovan z Osmanijevim redom v briljantih.

Grško. Grški kralj je carju in angleški kraljici pisal zahvalnice Rusiji in Angliji, ker ste prevzeli jamstvo, da dobi Grška posojilo za vojno odškodnino.

Književnost.

„Slovenska Matica“ je izdala za 1897 te knjige: 1. Letopis. 2. Slovenske narodne pesni, uredil prof. dr. K. Štrekelj. 3. snopič (str. 363—592). — 3. Zgodovina slovenskega slovstva. III. del.

2 zvezek. Spisal prof. dr. Karol Glaser. — 4. Samosvoje mesto Trst in mejna grofija Istra. Prirodnoznanstvi, statistični, kulturni in zgodovinski opis. 2. snopič. Sp. prof. S. Rutar. — 5. Zabavna knjižnica. X. zvezek: »Trojka«, povest; spisal dr. Fr. D. 240 str. — 6. Knezova knjižnica: IV. zv.: »Hoja na Triglav«. Spomini Nejaza Nemcigrena. Str. 1—159. — Fr. L.: »Prenos Kopitarjevih smrtnih ostankov v Ljubljano. Str. 160—191. 7. Električ, nje proizvajanje in uporaba, spisal Ivan Subic. I. zvezek str. 1—96. Letopis za leto 1897 (uredil Anton Bartel) obsega te spise: 1. dr. Fr. Kos: »Črtice o naši domovini pred prihodom Slovencev«. — 2. Ivan Steklasa: »Ivan Vajkard Turjaški« 1615—1677. — 3. dr. Jako Pajk: »O jedru tragedije in drame sploh«. — 4. J. Vrhovec: »Francoska ljudska šola na Kranjskem«. — 5. dr. M. Murko: »Jan Kollar«. — 6. R. Perušek: »Bibliografija slovenska«. — 7. E. Lah: Letopis Slovenske Matice. — Računskemu poročilu posnenlje, da se je Matičino imetje v proštem letu pomnožilo za 2054 gl. 90 kr. Matica hrani tudi depozita, in sicer za Bleiweisov spomenik, katere zbirka je z obrestmi vred narastala na 3267 gl. 9 kr. in za lostov spomenik 1652 gl. 11 kr. Zlasti za Bleiweisov spomenik bi so morala priti četrti zopet uspešnejša živahna agitacija, kajti sramotno bi bilo, ako bi se stvar zavlačevala tako, kakor se je za Vodnikov spomenik; a kakor kaže sedaj, se bo le še bolj. — V Matičini oskrbi je tudi Jurčič-Tomšičeva ustanova za literarne namene, 3097 gl. 13 kr. in knezova ustanova za izdavanje poučne in zabavne knjižnice s 30.604 gl. 78 kr. — Društvenikov je štela Matica: častnih 6, ustanovnih 271, letnih 2583, naročnikov 20, v vsem torej 2880. Od prejšnjega leta se je to število pomnožilo za 151.

Na Dunaju je pri Fr. Bonde izšel prvi zvezek poljske književne zgodovine od dra. H. Biegeleisena. Na 400 str. opisuje srednjeveško literaturo do dobe Jageloncev; ima nad 200 slik in 38 barvenih kartonov. — V ti-ku je 2. in 3. zvezek, vsak s kakimi 250 ilustracijami. Cena 1. zvezku 5 gld.

Češka gramatika na Angleškem. Prof. Morfill, učitelj slovanskih jezikov v Oksfordu, izda češko slovnico, ki izide v Londonu v zbirki »Simplified Grammars«.

»Nov. Vr.« in »Svjet« sta donesla naznanilo, da izide v ruščini prevod klasičnega dela srbske bogoslovne literature »Pravoslavno cerkveno pravo« dra. bog. episkopa duhovne akademije. —

Czechy a Polska. Pod tem naslovom priobča krakowska revija »Ruch społeczny« spis iz peresa vseuč. docenta dr. Zdzichowskega o razmerju med Čehi in Poljaki. Krakovski kongres je bil hipen, bez priprav, a je tem odločniše dokazal vzajemnost zapadnih Slovanov in potrebo skupne obrambe proti onemo delu nemškega naroda, ki se pod vodstvom Schönherja in Wolfa od odvraca od kršč. civilizacije k brutalnemu barbarstvu. Da pa vstraje slovansko bratstvo, treba medsebojnega izpoznanja. V tej knjižici pisatelj soznanja Poljake z idejami Komenskega, Dobrovskega, Jungmanna in Palackega.

Die Archive von Dalmatien, od prof. dr. Jos. Konst. Jirečka. Najznamenitější arhiv v Dalm. je v Zadru, potem v Šibeniku, Trogiru in Spletu, naposled v Dubrovniku. Stari arhiv Dubrovnške republike je bil razdeljen 1820. Arhiv republike je v stari kneževi palači, nameščen v dveh malih sobičah. Čuva pa grof Gelčić. Potem je pri okrajnem sodišču preko 1000 zvezkov, a nima niti arhivarja niti inventarja. Tretji arhiv je pri c. k. pomorski oblasti in naposled pri financarji. Uže 1820 je prosilo namestništvo v Zadru, ya se združijo vsi ti arhivi, isto predlaga pisatelj; ki nasvetuje tudi, da se nastanijo v stari kneževi palači, ter da se namesté stalni uradniki.

Po nalogu kralja Aleksandra se tiska jedna redka knjiga, in to samo v 300 izvodih; faksimile evangelija, katero mu je podaril hilendarski samostan 1896. leta. Evangelij je pisal knez Miroslav v 12. veku. Začetnice in sličice so pravi biseri umetnosti. Iz originala nedostaja jednega lista, kateri je sedaj v carski biblioteki v Kijevu. Ruski car pa je dovolil kralju, da se i ta list, posname, tako da bo kniga celotna.

Česká Revue. Čís. 5. Obsega med drugim: Prof. J. Kaizl: Rovnoprávnost jazykův. Myšlenky Němcův. — Dr. Em. Kovár: Počátky rodiny a sociálního vývoje (Dokončení). — J. Penížek: Dvě léta vlády. — Rozhledy. — Směs. — Stoji na čtvrt letu 2:25 gld. v Prazi, Jungmannova tř. č. 21.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrta leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrta leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 20 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), IX., Eisengasse Nr. 13.

Izdatelj, lastnik in odgovorni urednik: **Fran Podgornik**. Tiskli Bratři Chrástínové ve Val. Meziříčí.

„Раденички гласник“, nov. list za srbske delavce za pouk, in zabavo, po 1 krat na mesec (za v leto 1 gl. 20 kr.) izhaja v St. Bečeju.

»Marie Červínková-Riegrová«. Životopis, sp. Božena Augustinová. Znamenita pisateljica povestij in libretov mnogim češkim operam. Vnukinja Palackega se je spoznala z mnogimi znamenitimi možmi in spisala tudi životopis Bolzanov ter Palackega; životopis svoje matere in babice, in v »političnih zapiskih« delovanje dra. Riegra. —

»Život dra. Julija Grégra, slavného obrance svobody české«. Sp. Karel Tůma. — 35 letno politično delovanje opisuje se v tej 400 str. broječi knjigi.

Sin bivšega parlam. predsed. dr. Smolka je izdal knjižico »Poljaki, Čehi in Nemci«. Avtor, prof. zgodovine v Krakovu, pravi, ako bi boj med Čehi in Nemci dovedel do skrajnosti, do vsake opustitve kake zveze z zmernimi Nemci (konservativci), potem ne smejo več računati na poljsko zvezo.

»Časopis Muzeálnej slovenskej spoločnosti«, leto I. štev. 1. Urednik A. Sokolik. Izhaja vsak drugi mesec (za člane brezplačno, za nečlane letnina 1 gld.) v Turč. št. Martinu.

»Sborník světové poesie« izdaje češka akademija. 9 štev. 7 tečaja donosa: »Si-kingu« preložila dr. R. Dvořák in Jaroslav Vrchlický. »Si-king« je zbirka starokitajskih posvetnih in položnih poezij. Književnost češka je med slovanskimi prva, ki ima prevod tega dela.

Macier z polska. (Polska Matica) jed 1893. (Ko je bila ustanovljena) izdala na novo 68 let in spisov v 372 000 iztisih. V drugie je izdala 20 spisov v 118 000 iztisih; v tretje dve del v 10 000 izt.; v 5. 6. in 7. izdanju po jedno vslej v 5000 iztisih — Vsega je izdala 520 000 iztisov, od katerih se je do letos razprodalo 430 489. Od 68 del je 27 povsem razprodanih.

Велики српски декламатор. Cena 1 dinar. Iz najboljših srbskih pesniških zbirk so izbrane in združene v to knjigo za mladino pesni, primerne za deklamacijo. Knjigo krasi 40 slik v inicijalkah.

Византийскій Временикъ, издаваемый при Императорской Академіи Наук. Томъ IV. Вып. 3. и 4. Med mnogimi razpravami in kritikami debelegra zvezka omenjam: O Тайной Исторіи Прокопія (Окопъ) Б. Панченко. — Югославянская передѣлка Зонары. П. Лаврова. — Измѣненіе въ направленіи IV. Крестоваго похода. П. Митрофанова. — Замѣтки по древностямъ Константинополя. IV—VI. Гарвр. Ласкина. — А. А. Дмитриевскій. Описание литургическихъ рукописей. I. Туттицъ. Рец. Н. Красносельцева. — В. М. Грибовскій. Народъ и власть въ византийскомъ государствѣ. Рец. Э. Гриммъ. — Библиографія. — Мелкія замѣтки и навіскія... Izhajajo po 4 zvezki na leto, ki sestavljajo 1 knjigo. Naročnina znaša 16 frankov, in se naroča v Petrogradu pri knjigarju K. L. Rikkerju, Nevskij pr. 14. To izdanje je silno važno za raziskovanje srednjeveške zgodovine vstojnih narodov, zlasti slovanskih in tudi obče cerkovne zgodovine, ki se je na zapadu snovala pogostoma le po pristranskih in nezadostnih virih.

Карскій. Е. Изъ лекцій по славянской кирилловской палеографіи. Варшава 1897. Ц. 1 р. 50 к.

Сперанскій М. Дѣленіе исторіи русской литературы на періоды и вліяніе русской литературы на югославянскую. Варшава 1896.

Сумцовъ. Современная Малорусская этнографія. Вып. 2. Кіевъ 1897.

Будиловичъ А. Культурная отдѣльность народовъ греко-славянскаго міра. Москва 1896.

Собоновъ Н. О западномъ вліяніи на южно-славянскій языкъ. Варшава 1897.

Comte Angelo de Gubernatis, membre de l'Académie de Belgrade: La Serbie e les Serbes; lectures et impressions. Florence 1897. Str. 320.

„Пчелица“. List za mladino, ki je prestal izhajati 1894, se zopet oživi pod uredništvom Neškovića v Belgradu. Na leto o 80 ac.

Popravek k 4. štev. »Slov. Sveta«. Str. 62 na levi, 14. vrsta zgorej: nad 5000 oseh.